ONTMOETINGEN CREËREN IN MARIAHEIDE

Herinrichting openbare ruimte

KRACHTIG HART MARIAHEIDE

Annabel van Soest
Benkt van Haastrecht
Jorit Peters

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoeksrapport met de mogelijkheden voor de herinrichting voor het hart van Mariaheide. Dit onderzoeksrapport hebben wij opgesteld in het kader van de minor 'Stad & Land' en Civil Society. Het onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de Dorpsraad Mariaheide en het Civil Society Lab.

Onze dank gaat uit naar onze opdrachtgevers, J. Klessens, H. van Zeeland en H. Kemps, daarnaast willen wij onze docenten bedanken omdat wij gebruik hebben mogen maken van hun kennis en expertise, D. Spierings, J. Meesters, L. van den Heuvel en G. Pelgrom. Verder willen we inwoners van Mariaheide bedanken voor hun inbreng in het project.

In dit onderzoek hebben we gebruik kunnen maken van onze eigen expertise, en hebben we geleerd van elkaars vakgebieden. Zodoende hebben we veel van elkaar geleerd, en kijken we met een positief gevoel terug op de afgelopen periode.

Wij wensen u veel leesplezier.

Namens de project groep 'Krachtig hart Mariaheide',

Annabel van Soest
Benkt van Haastrecht
Jorit Peters

Inhoudsopgave

Voorwoord 1
Inhoudsopgave 2
1 Inleiding 4
2 Probleemstelling 5
2.1 Doelstelling 5
2.2 Hoofdvraag 5
2.3 Deelvragen 5
2.4 Conceptueel model 6
2.5 Onderzoek model 6
3 Onderzoeksmethodiek 7
3.1 Onderzoek 7
3.1.1 Oriëntatie avond met bewoners 7
3.1.2 Enquête 7
3.2 Omgeving analyse 8
3.3 Stakeholder analyse 9
3.3.1 Gesprekken met stakeholders 9
3.4 Referentieprojecten 11
3.5 Theoretisch kader 12
4 Ontwerp 16
4.1 Voorlopig ontwerp 17
4.2 Voorlopig ontwerp bewonersavond 18
4.3 Definitief ontwerp 20
4.2.1 Bereikbaarheid 20
4.2.2 'Groenere inrichting' 21
4.2.3 Duurzaamheid 21
4.2.4 Schoolplein basisschool 'Maria ter Heide' 22
4.2.5 Beweegtuin voor ouderen 22
4.4 Presentatie projectresultaten 23
5 Betrokkenheid onder bewoners 24
6 Kosten herinrichting openbare ruimte Mariaheide 25
7 Fondsen 26
8 Conclusie 28
9 Aanbeveling 30
9.1 Betrokkenheid Mariaheide 30
9.2 Uitvoering herinrichting 30

9.3 Samenwerking met basisschool ‘Maria ter Heide’ 31
10 Reflectie 32
11 Bibliografie 33
Bijlage 1 Omgeving analyse 36
Bijlage 2 Stakeholder analyse 42
Bijlage 3 Financiën 44
Bijlage 4 Ontwerp 49
Bijlage 5 Kostenraming 50

1 Inleiding

Dit rapport is voortgekomen uit de opdracht van de dorpsraad Mariaheide om een ontwerp te maken voor de herinrichting van een plein tot ontmoetingsplein voor jong en oud. Mariaheide is een gemeenschap in Noord-Brabant met een kleine 1600 inwoners. Het plein ligt tussen twee belangrijke functies in het dorp, het dorpshuis en de recent gebouwde basisschool. Het is een plek waar zowel de jongere generaties en de ouderen al samenkomen door de verschillende functies deze verschillende functies. Alleen is het huidige plein niet uitnodigend en geschikt om deze ontmoeting te faciliteren. Het is kaal en heeft weinige zit of speelmogelijkheden. Er is fysiek veel mogelijk maar de financiën zijn het struikelblok van eerdere ontwikkelingen. In dit rapport staan de resultaten van ons onderzoek om tot een plan te komen welke past in het dorp en ontmoeting stimuleert.

2 Probleemstelling

2.1 Doelstelling

Met dit project zullen wij een concreet inrichtingsplan maken voor de openbare ruimte in het hart van Mariaheide. Hiervoor zullen we onderzoek doen naar de factoren die invloed hebben op de werking van het plan op het dorp en zijn bewoners. De nadruk zal liggen op het onderzoekend ontwerpen van het plein in samenwerking met de bewoners van Mariaheide.

Het doel wat we voor ogen hebben wat betreft het plan is om een plek te creëren waar de bewoners trots op zijn. Het moet een plek worden waar ontmoetingen plaats kunnen vinden en waar het 'leven' van het dorp plaatsvindt. Het ontwerp moet mogelijkheid geven voor beweging van jong en oud, maar ook om even rustig met elkaar bij te praten.

De volgende punten beschrijven de kwaliteit van het beoogde eindresultaat (Dorspraad Mariaheide, 2018):

- het creëren van een ontmoetingsplek voor jong en oud;
- het bevorderen van de veiligheid ter plekke via een visueel afgebakend terrein;
- het bevorderen van de sociale samenhang, o.a. tussen de aanliggende wijken/buurten, alsmede tussen deze buurten en de overige bewoners van Mariaheide;
- de inrichting van een groen en duurzaam middelpunt in Mariaheide;
- het creëren van een acceptabele verbindingszone tussen de aanliggende wijken/buurten, mede uit het oogpunt van verkeersveiligheid, doorstroming van voetgangers, fietsers, e.d.;
- het op verantwoorde wijze inpassen van de noodzakelijke en gewenste functies van het terrein tussen basisschool en gemeenschapshuis.
- Het creëren van een beweegtuin voor ouderen
- Zorgen voor voldoen (invalide) parkeerplaatsen

2.2 Hoofdvraag

Het onderzoek voorafgaand aan het ontwerp van het dorpsplein is gebaseerd op één hoofdvraag ondersteund door verschillende deelvragen. De conclusie van de hoofdvraag is gegeven in: hoofdstuk 7 Conclusie.

Hoe kan het plein tussen het dorpshuis d'n Brak en de basisschool Maria ter Heide met inbreng van de belanghebbenden worden getransformeerd naar een praktisch en financieel haalbare ontmoetingsplek voor jong en oud?

2.3 Deelvragen

Om antwoord te geven op de hoofdvraag zijn er meerdere deelvragen opgesteld. Met behulp van de onderstaande deelvragen wordt de hoofdvraag beantwoord. De conclusies van de deelvragen is gegeven in: hoofdstuk 7 Conclusie.

Op welke wijze wordt een openbare ruimte geschikt voor ontmoeting tussen jong en oud?

Op welke wijze is het mogelijk een concreet en breed gedragen plan uit te werken tot een ontwerp?

Op welke wijze kan de communicatie met belanghebbende van Mariaheide gedurende het proces optimaal gewaarborgd worden?

Op welke wijze is het ontwerp te onderbouwen zodat er aanspraak kan worden gemaakt op subsidies?

2.4 Conceptueel model

Het conceptueel model is een schematische weergave die inzicht geeft in het project. In het model is de samenhang van meerdere disciplines te vinden, en zijn de onderlinge verbindingen tussen de disciplines weergegeven. Het resultaat van het conceptueel model is een duidelijk en breed gedragen plan om de openbare ruimte van het ontmoetingsplein opnieuw in te richten, en de leefbaarheid voor jong en oud bevorderd.

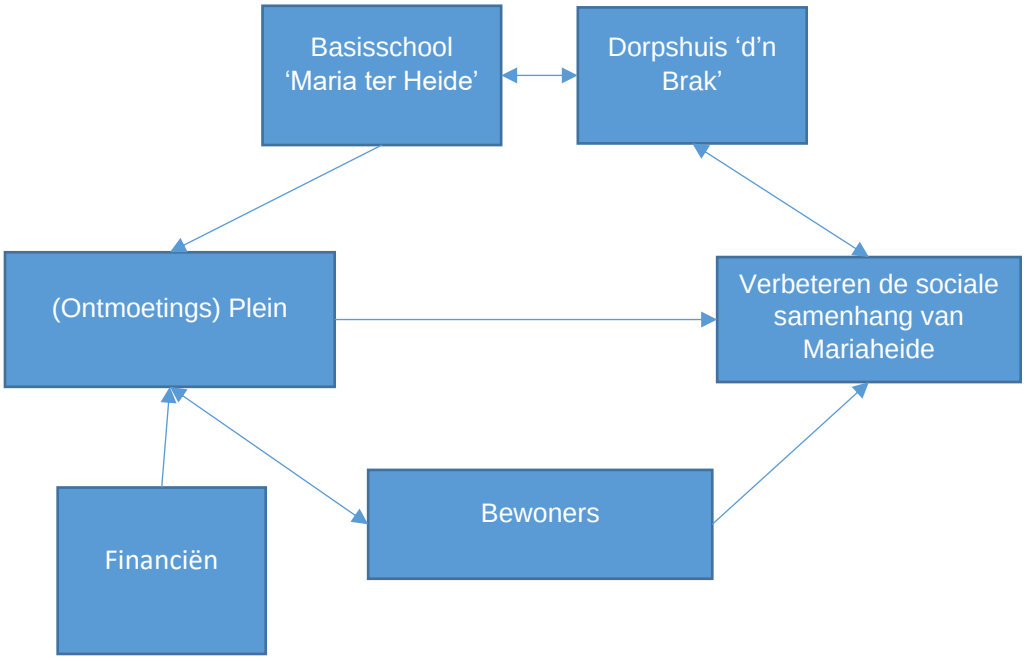

Figuur 1: Conceptueel model

2.5 Onderzoek model

Het onderzoek model geeft op schematische wijze het verloop van het project weer. In het onderzoek model is te zien welke stappen er worden genomen om tot een compleet en onderbouwd resultaat te komen.

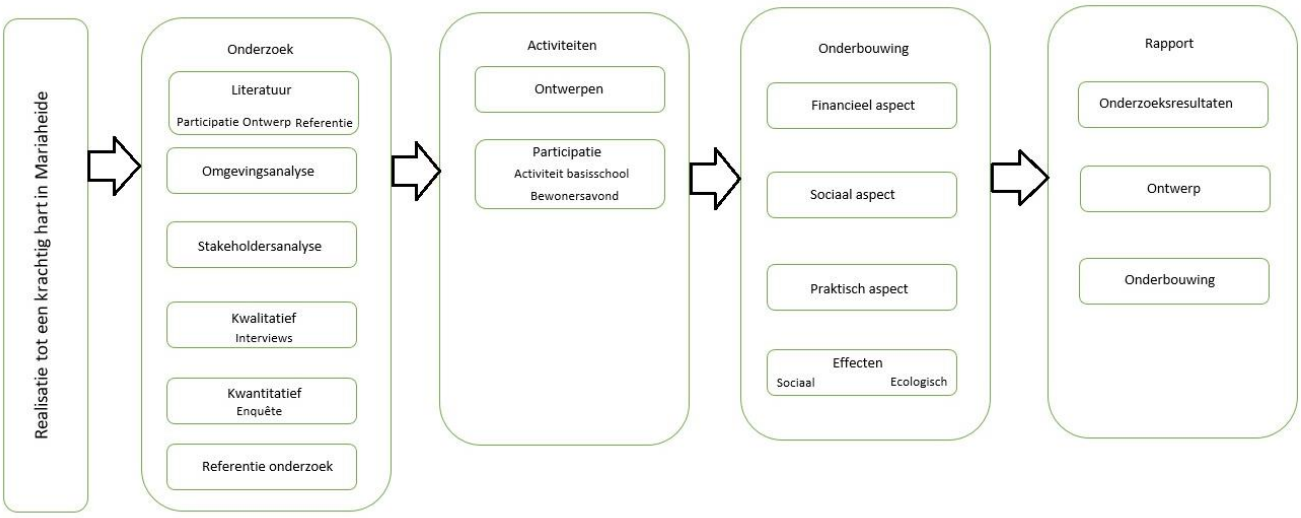

Figuur 2: Onderzoek model

3 Onderzoeksmethodiek

3.1 Onderzoek

3.1.1 Oriëntatie avond met bewoners

Op zaterdag 10 maart 2018 heeft er samen met de bewoners van Mariaheide een oriëntatie avond plaats gevonden. Tijdens de oriëntatie avond hebben wij de bewoners verteld wat ons plan is, en hebben we kenbaar gemaakt dat het plan ondersteund dient te worden door de bewoners van Mariaheide.

Voorafgaand aan de oriëntatie avond hebben we als projectgroep onze eigen ideeën uitgewerkt tot een tweetal schetsontwerpen. De schetsontwerpen zijn tijdens oriëntatie avond gebruikt om ideeën en wensen bij de bewoners los te maken. Op de schetsontwerpen zijn veel reacties binnengekomen, die zijn onderzocht, en is er gekeken naar het verwerken van de mogelijkheden in het ontwerp.

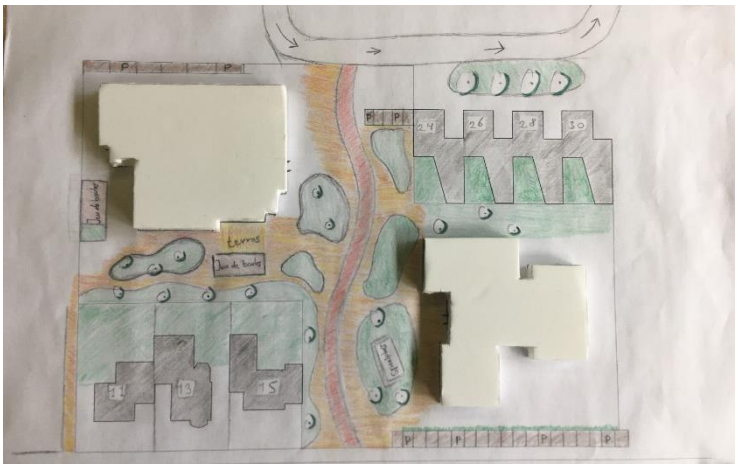

Figuur 3: Schetsontwerp 1

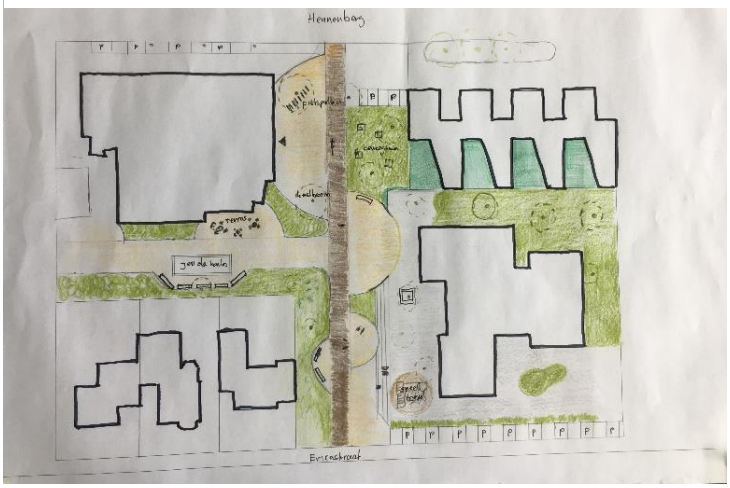

Figuur 4: Schetsontwerp 2

3.1.2 Enquête

Om een duidelijk beeld te krijgen van de verwachtingen en ideeën van de bewoners is een enquête afgenomen binnen het dorp Mariaheide. Om zoveel mogelijk mensen te benaderen voor de enquête, zijn we aanwezig geweest bij een aantal activiteiten in het dorp(KBO-vergadering) (Resultaten van de Dorpsquiz). Naast de eerder genoemde mogelijkheden is de enquête terug te vinden in het maandelijkse dorpsblad “De Heise Krant”, tevens was het mogelijk om de enquête digitaal in te vullen.

Uit de eerste resultaten was er weinig respons van de jongeren(leeftijd 16 t/m 23 jaar). Om ervoor te zorgen dat we ook die doelgroep bereikte en meenamen in het onderzoek, is een aparte jongerenenquête opgesteld. De jongerenenquête is veelvuldig ingevuld door de jongeren voornamelijk aangesloten zijn bij de plaatselijke sportverenigingen.

'Gemoedelijk, ons kent ons, helpen elkaar' (24 jaar)

'Mariaheide is een gemoedelijk dorp met vele actieve mensen die zich willen inzetten waar dat nodig is. De mensen kennen elkaar zijn aardig en vriendelijk.' (48 jaar)

'Rustig, en betrokken als er een beroep op mensen gedaan wordt. Nog net de omvang van "ons kent ons" (69 jaar)

'Ons kent ons met een goede maar soms ook benauwende sociale controle' (32 jaar)

'Het dorp is een beetje doodgebloed. Er moeten voorzieningen komen waardoor mensen weer prikkels krijgen en blij worden van het dorp waar in ze wonen' (50 jaar)

In overleg met de opdrachtgever was de sluitingstermijn vastgesteld op zaterdag 7 april 2018.

De enquête is uitgewerkt in een aparte rapportage. De rapportage bevat de uitwerking van de enquête, de algemene enquête, de jongerenenquête en wordt uitgebreid ingegaan op de huidige voorzieningen in het dorp.

3.2 Omgeving analyse

Doormiddel van een omgevingsanalyse is er een duidelijk beeld gecreëerd van de verschillende factoren die een rol spelen in het dorp Mariaheide. De omgevingsanalyse is terug te vinden in bijlage 1.

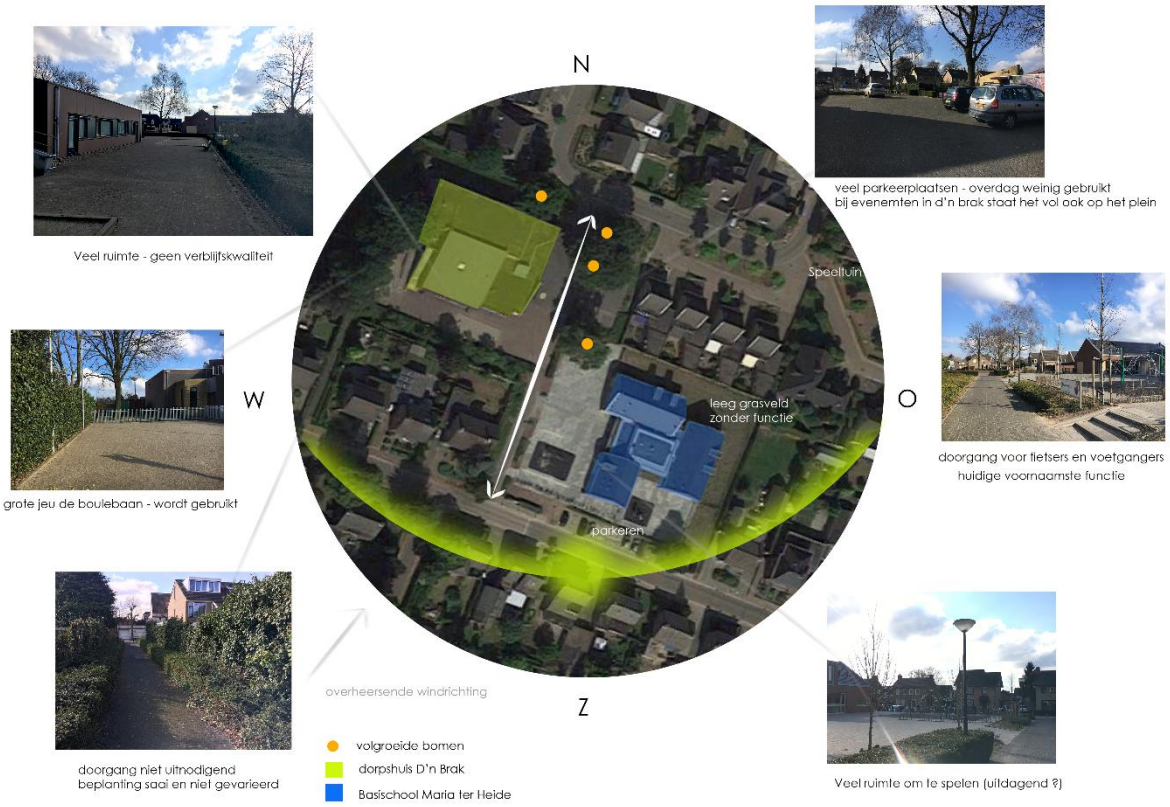

3.3 Stakeholder analyse

In de stakeholdersanalyse zijn de stakeholders die te maken hebben met het project weergegeven. De stakeholders kunnen het project beïnvloeden, op een positieve en negatieve wijze. In de analyse wordt een lijst opgenomen met de betrokkenen, en hun rol binnen het project. In de analyse wordt het belang van de stakeholders bepaald, en is gekeken naar de mogelijkheden om de stakeholders te betrekken bij het project.

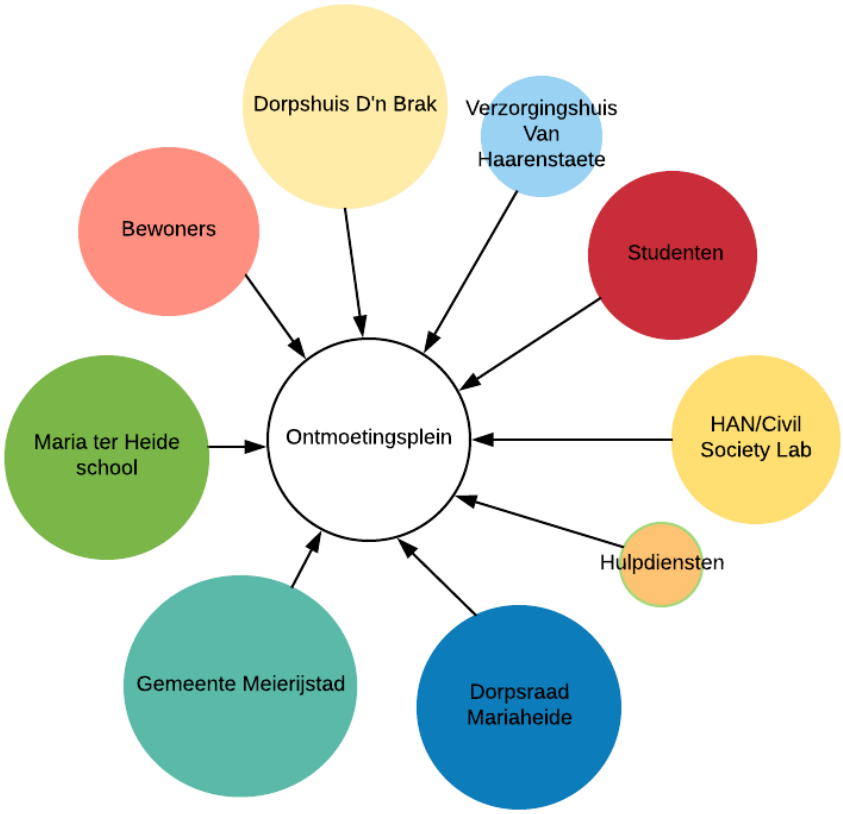

Een overzicht van de mensen die betrokken zijn bij ons project, met hierbij vermeld de hoeveelheid macht en belang zij hierbij hebben. De stakeholder analyse is terug te vinden in bijlage 2.

3.3.1 Gesprekken met stakeholders

In het onderstaande overzicht zijn de gesprekken te zien tot die uitgevoerd met belangrijkste stakeholders omtrent het project.

<u>3 april Piet van ’t Westeinde (beheerder dorpshuis d’n Brak)</u>

Op dinsdag 3 april ’18 heeft er een gesprek met Piet van ’t Westeinde plaatsgevonden. Piet van ’t Westeinde is de beheerder van dorpshuis d’n Brak. Doordat het dorpshuis grenst aan het te realiseren ontmoetingsplein, willen we graag weten wat Piet vind van het plan om de openbare ruimte opnieuw in te richten.

Piet geeft aan dat de bereikbaarheid van het dorpshuis gegarandeerd moet blijven. Hij ziet graag een drietal invalideparkeerplaatsen op het plein voor het dorpshuis, en geeft aan dat de bereikbaarheid van hulpdiensten belangrijk is.

Piet geeft aan dat hij in het nieuw te realiseren plein veel kleur terug wilt zien. In de huidige situatie is het gehele plein bestraat, en is de beplanting nagenoeg onderhoudsvrij maar zorgt het niet voor een betere uitstraling. In de nieuwe situatie ziet hij graag de bestaande bomen terug, daarnaast wil hij dat er door beplanting meer kleur op het plein komt.

Echter geeft hij wel aan dat het onderhoud een probleem kan worden, Piet vraagt zich af of er voldoende animo is vanuit het dorp zelf om het onderhoud uit te voeren. Dit dient onderzocht te worden door de projectgroep Krachtig hart Mariaheide.

Piet geeft nog een extra keer aan dat hij zeer tevreden is over de relatie met de basisschool, er wordt veel overleg gepleegd, en ze proberen elkaars activiteiten af te stemmen.

3 april Nadina Hamzic-Ibrahimovic en Johan van der Rijt (Gemeente Meierijstad)
Op dinsdag 3 april '18 heeft er een gesprek met de Gemeente Meierijstad plaatsgevonden. De contactpersonen voor ons project bij de gemeente is buurtadviseur Nadina Hamzic-Ibrahimovic, zij is het eerste aanspreekpunt van de dorpsraad voor gemeentelijke kwesties. Tijdens het gesprek schuift Johan van der Rijt aan, hij gaat over de inrichting van de openbare ruimte in de gemeente.

Nadina en Johan zijn op de hoogte van de ontwikkelingen rondom het te plein. Ze geven aan dat er heel veel mogelijk is, echter dient het plan wel aan de gemeentelijke eisen te voldoen, en geven ze aan dat ze niks voor ons kunnen betekenen qua financiële ondersteuning.

Het financiële aspect zal ingevuld moeten worden door aanspraak te maken op subsidies, daarnaast is de bereidheid van de bewoners in Mariaheide een belangrijk onderdeel voor het aanvragen van de subsidies.

Nadina en Johan geven verder aan dat we kunnen kijken naar de mogelijkheden m.b.t. innovatie en waterberging op het plein.

4 april Paul Verrijdt (directeur basisschool Maria ter Heide)
Op woensdag 4 april '18 heeft er een gesprek met Paul Verrijdt plaatsgevonden. Paul is directeur van basisschool Maria ter Heide. Naast deze basisschool is hij ook directeur van een school in het nabij gelegen Erp.

Paul stelt zich open voor onze ideeën, en geeft aan dat we ons niet moeten vergissen in de verantwoording van het project. Uit ervaring geeft Paul aan dat het veel tijd en werk kost om aanspraak te maken op subsidies. Paul wil ons graag op de achtergrond helpen met de verantwoording.

Paul vindt de samenwerking tussen de basisschool en het dorpshuis d'n Brak belangrijk, en geeft aan dat die goed verloopt. Hij is erg te spreken over de ontmoeting die tussen jongeren en ouderen kan plaatsvinden. Hij hecht daarbij veel waarde aan een plein met een natuurlijke afscheiding, maar de kinderen mogen gerust uitwaaieren over de rest van het plein – hiervoor is het wel van belang dat het plein autovrij blijft.

Volgens Paul mag het ontmoetingsplein en het speelplein van de basisschool in de nieuwe situatie meer groen bevatten. Hij geeft daarbij aan dat we vooral na moeten denken over het onderhoud dat erbij komt kijken. Wij dienen als projectgroep onderzoek te doen naar de mogelijkheden om het onderhoud door de dorpsbewoners van Mariaheide uit te laten voeren.

Paul geeft aan dat het KBO tegen een kleine vergoeding het onderhoud op de speelplein uitvoert.

In overleg met Paul wilden we een activiteit organiseren om de kinderen van de basisschool te betrekken in het ontwerpproces. De kinderen zijn ruimdenkend en kunnen ons nieuwe inzichten geven in het ontwerp. Helaas heeft deze activiteit niet plaats gevonden. Na meerdere malen contact te hebben gezocht met locatiecoördinator Cindy van Impelen, maar zonder tegenbericht, is gekozen om de activiteit niet te laten plaatsvinden.

3.4 Referentieprojecten

Om te kijken hoe vergelijkbare pleinen zijn ontworpen zijn wij op vrijdag 5 april een dagje mee gaan lopen met Douwe Wessels van De Hofmeesters. Dit is een bedrijf voor tuin- en landbouwarchitectuur. Op die dag zijn wij samen naar een dorpsplein geweest in Lievelde en een dorpsplein in Zieuwent. Deze dorpen zijn in aantal bewoners vergelijkbaar met Mariaheide en ook is het doel van de pleinen hetzelfde.

Toch is het belangrijk om ook de verschillen in kaart te hebben. Zo heeft het ontwerpen en het uitvoeren van het ontwerp in Zieuwent 4 jaar gekost. Ook hadden zij hierbij een budget van enkele miljoenen euro's. Daarnaast was het plein in beide dorpen vele malen groter dan de ruimte die wij in Mariaheide tot onze beschikking hebben.

Voor ons project was het het belangrijkst om te kijken wat er overeenkomt en wat goede ideeën zijn om mee te nemen in het dorpsplein van Mariaheide. Daarnaast was het goed om met iemand te spreken die al jaren pleinen ontwerpt en ons op kleine dingen kon wijzen waar wij rekening mee moeten houden.
Onderstaande punten nemen wij mee in ons ontwerp:

- In het dorp Zieuwent staat een grote kerk, voorheen lag voor de kerk de begraafplaats. Om een groot centraal gelegen dorpsplein te maken moest deze begraafplaats weg. Dit was voor sommige bewoners een gevoelig onderwerp. Daarom zijn er meerdere bewonersavonden georganiseerd, hier werd besproken hoe men de begraafplaats graag terug zou zien. Uiteindelijk is er een monument geplaatst en is er nu op de plek van de begraafplaats een dorpsplein. Hieruit nemen wij mee dat wanneer je met de dorpsbewoners overlegd je iets kan ontwerpen dat voor iedereen prettig is. Doordat er in Zieuwent naar iedereen geluisterd is, is er nu een plein waar iedereen achter staat. Daarnaast moet je de geschiedenis van een plek niet vergeten en hier respect voor hebben.
- Vooral in Zieuwent was er erg veel groen, er was een vijver en veel zitgelegenheid. Dit maakte het een aantrekkelijke plek om samen te komen. Dit is ook een sfeer die wij in Marieheide ook willen creëren. Dit zag je ook in Lievelde, dit was geen plein waar je een middag door zal brengen maar je kan er wel even rustig gaan zitten. Dit is ook een voordeel voor mensen uit de omgeving die bijvoorbeeld door het dorp fietsen. Voor hen was het een goede plek omdat je er rustig kan zitten, er een waterpunt is en er een paal staat die informatie geeft over het dorp.
- Denk na over vervoer en hoe het plein gebruikt wordt. In Mariaheide gebruiken veel mensen het plein als doorgang. Dit is iets om mee te nemen in het ontwerp. Zo was ook in Zieuwent te zien dat door het plein een weg liep, omdat auto's zo van de een naar de andere kant van het dorp gaan. Daarnaast bleek dat er op het stuk te hard gereden werd, hierdoor is de keus gemaakt om een buiging in de weg te maken. Dus naast dat je ruimte maakt voor een pad of weg moet er ook bekeken worden hoe deze eruit zou moeten zien.
- Houdt rekening met de toekomst. Voordat het plein helemaal klaar is ben je een aantal jaren verder en is iedereen natuurlijk ook weer ouder. Daarnaast zal een plein jaren gebruikt worden en dus moet er gekeken worden naar hoe in dorp er dan uit ziet. In de achterhoek is er bijvoorbeeld vergrijzing en dit zal in de loop der jaren steeds meer te zien zijn, dit neem je natuurlijk mee in de invulling van het plein.

3.5 Theoretisch kader

De aanleiding voor het opstellen van het theoretisch kader is het nagaan van het vraagstuk over participatie in de openbare ruimte. Doordat projectgroep bezig is om beide definities samen te voegen wordt deze literatuurstudie opgesteld. Op deze manier probeert de groep inzicht te krijgen in de problematiek en veranderingen met betrekking tot participatie in de openbare ruimte.

Burgerparticipatie

Burgerparticipatie is het door de overheid samen met belanghebbenden ontwikkelen van beleid of het gezamenlijk uitvoeren ervan. Een vorm van interactieve beleidsvorming waarbij we als gemeente het initiatief nemen om inwoners en organisaties te betrekken bij de voorbereiding van plannen, beleid of projecten en deze samen met hen te ontwikkelen (PHK/SR/HM/Concernstaf, 2011).

Openbare ruimte

Plaatsen die onder de openbare ruimte vallen zijn onder andere straten en pleinen, kortom de ruimte die niet direct aan een bepaalde groep of individu kan worden toegeëigend. De inrichting en het beheer van de openbare ruimte staat onder verantwoordelijkheid van de overheidsinstanties rijk, provincie en gemeente, waarbij gemeenten de grootste rol vervullen (Welzen, 2015).

Participatiesamenleving

Evenals in Groot-Brittannië vindt er in Nederland een soortgelijke maatschappelijke verandering plaats. Sinds 2013 staat eigen verantwoordelijkheid sterk in de politieke belangstelling, Nederland veranderd van een verzorgingsstaat in een participatiesamenleving (Rijksoverheid, 2013). Binnen de participatiesamenleving moeten mensen vaker zelf de leiding nemen, minder snel op de overheid terugvallen en zelf of onderling verantwoordelijkheid nemen voor zichzelf en hun omgeving (Houwelingen, Boele, & Dekker, 2014). Allerlei vormen van individuele participatie, zoals arbeidsparticipatie, worden ook tot de participatiesamenleving gerekend, terwijl deze niet passen binnen het begrip burgerparticipatie. Burgerparticipatie beperkt zich tot collectieve vormen van zelfredzaamheid van (groepen) burgers (Houwelingen, Boele, & Dekker, 2014).

Burgerparticipatie in de openbare ruimte

Sinds de aanstelling van voormalig premier David Cameron (Groot-Brittannië) in 2010 heeft er een maatschappelijke verandering plaatsgevonden, 'The Big Society'. De verandering draagt bij aan een grotere zelfstandige rol voor burgers en een faciliterende rol voor de overheid. Burgers kunnen door afhankelijker te worden van de overheid, zelf het initiatief nemen om gezamenlijk openbare ruimte en faciliteiten te beheren (Kisby, 2010). Met het bovenstaande beleid wil de premier publieke dienstverlening hervormen, de eigenkracht van lokale netwerken versterken en het initiatief van burgers en hun verbanden versterken (Winsemius & Steyaert, 2011).

Participatie van burgers wordt de laatste jaren met name gezien als middel om zelfstandigheid, zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid van burgers te vergroten. Hiermee verandert de relatie tussen de overheid en de burger. Ook op het gebied van de openbare ruimte is steeds meer aandacht voor deze veranderende rol van burgers en overheid (Hofland, 2014). Participatie in de openbare ruimte is volgens Harro Verhoeven, projectmanager Beheer Openbare Ruimte bij Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek (CROW), een belangrijke ontwikkeling. De gemeente treedt terug en speelt steeds meer in op wat de bewoners willen met de openbare ruimte. Dit past bij het feit dat de mondige burger de buitenruimte claimt ter ontspanning en hier allerlei ideeën en wensen bij heeft. Hiervoor nemen gemeenten een meer adviserende en faciliterende rol in en zijn ze niet langer alleen de partij die

betaald en bepaald (Muskee, 2013). Daarnaast kunnen gemeenten door bezuinigingen niet meer de hoge kwaliteit van onderhoud leveren die ze jaren lang wel aan konden bieden.

Deze ontwikkelingen zorgen ervoor dat bewoners steeds actiever betrokken worden bij de inrichting, maar vooral ook bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Wanneer burgerinitiatieven plaats vinden in de openbare ruimte blijft de gemeente altijd de juridische eigenaar van de gemeentegronden (Verhijde & Bosman, 2014).

Het succes van diverse parken

In diverse lezingen uit 2008 is door een vijftal experts antwoord gegeven op de vraag: 'Wat is er nodig voor een goed stadspark?'. Zij geven aan op welke manier zij ervoor zorgen dat parken nieuw leven ingeblazen wordt, en op welke manier het park tot een succes heeft geleidt. Wellicht zouden de succesfactoren voor parken een bijdrage kunnen leveren aan het succesvol maken van pleinen. Steven Coleman van Parks&People uit Washington geeft aan dat door kleinschalige initiatieven van bewoners, en het organiseren van evenementen in het park leidt tot sociale cohesie van de bewoners (Coleman, 2011). Paula Meijerink, van bureau WANTED, toont in haar projecten een passie voor hedendaags ontwerp en materialen. De sociale dimensie van landschapsarchitectuur is de publieke ruimte. Meijerink pleit ervoor dat het in een ontwerp moet gaan om nieuwe creatieve ideeën (Meijerink, 2011). Jos Gadet is sociaal ruimtelijk onderzoeker in Amsterdam. Hij stelt dat waar goede parken zijn, er ook altijd mensen zijn; het park is de stad in een groen decor. Van belang voor het slagen van een park is de locatie. Een park blijkt goed te functioneren bij een diversiteit in dichtheid en programma in de stad gecombineerd met ruimte en rust in het park (Gadet, 2011). Edzo Bindels, hoofdontwerper van West8, geeft aan dat sociale aspecten een grote rol spelen in het ontwerpproces. Door bewoners zelf aan het werk te zetten, scheppen zij al een band met het park, bewoners moeten zich kunnen identificeren met het park (Bindels, 2011).

Om te ontdekken wat een plek geschikt maakt voor sociale ontmoetingen en verblijf heb ik gekeken naar wat de literatuur hier over zegt. Zo ook om te ontdekken in welke vorm wij dit kunnen gebruiken in ons advies voor het dorpsplein in Mariaheide.

De vraag die ik in dit literatuuronderzoek probeer te beantwoorden is:

Hoe maak je een fijne plek om te verblijven samen met gebruikers van deze ruimte?

Deze vraag stamt uit de wens om te ontdekken welke methodes er gebruikt kunnen worden om deze plek meer een plek van de mensen te maken. Dit is een zoektocht naar het gebruik van een plek en de noodzakelijke elementen die een plek geslaagd maken.

Succes van een plek

Het succes van een plek is afhankelijk van vele factoren, die niet allemaal in feitelijke of objectieve uitingen valt te vatten. Wel zijn er verschillende methodes welke streven naar het creëren van plekken welke als succesvol kunnen worden beschouwd. Een voorbeeld hiervan is Placemaking, deze methode wordt door verschillende organisaties gebruikt, ontwikkeld en uitgevoerd en uitgevoerd. Een daarvan is Project for Public Spaces (PPS) en kan gezien worden als de grootste non profit die zich met placemaking bezig houdt (Rot, 2009). In onderzoek van PPS naar duizenden plekken over de hele wereld hebben zij gevonden dat een succesvolle plek 4 kenmerken bevat. Deze plekken zijn toegankelijk; geschikt voor verschillende activiteiten; comfortabel; sociaal aantrekkelijk, mensen ontmoeten elkaar nemen mensen mee naar de plek. (PPS, z.d.) Dit is een insteek in de richting van het creëren van een succesvolle en aangename plekken. Volgens BureauKM, schrijvers van het boek Prettige plekken zijn de vier v's de basisvoorwaarden voor een 'prettige plek' zoals zijn het definiëren. Deze vier V's zijn: Veiligheid, sociale veiligheid is misschien wel de belangrijkste

voorwaarde voor een goed gebruikte openbare ruimte; Variatie, iedereen bevind zich graag in een aantrekkelijke (gevarieerde) omgeving; Verblijf, mensen willen meestal niet lang op één plek staan daarom is zitgelegenheid onmisbaar;

Verplaatsing, voor zowel functionele als recreatieve (fietsen, wandelen) is verkeersveiligheid essentieel. (BureauKM, 2016) Het verschil tussen deze twee opzichten zijn te vinden in dat Placemaking zich bezig houdt met de beleefwaarde van de plek en het boek prettige plekken zich meer richt op de fysieke en functionele vereisten van een plek. Deze zijn beide belangrijk en komen in een aantal vlakken ook overeen, zoals toegankelijkheid en verplaatsing hierin zie je dat dit volgens beide als een essentieel punt wordt gezien. Maar ook op het gebied van veiligheid, verblijf en sociaal aantrekkelijk en comfortabel laten zien dat het dus belangrijk is om een plek te creëren welke overzichtelijk en geschikt is om even te kunnen zitten en een praatje te houden. Voor ons zijn de basisvoorwaarden van zowel PPS als BureauKM van toepassing. De plek moet veilig, comfortabel, mogelijkheid geven tot ontmoeting en andere activiteiten en goed bereikbaar zijn.

Placemaking: het maken van een plek, hoe doe je dat?
Hierboven is het al even genoemd en gebruikt voor de definitie van een succesvolle plek. Placemaking is een methode die over de hele wereld gebruikt wordt die stamt uit de jaren 60, en verwijst naar het gedachte goed van stedenbouwkundigen als Jane Jacobs en William Whyte. Zij wezen toen al op het belang van levendige buurten en uitnodigende openbare plekken die gericht zijn op het welzijn van mensen (Timmermans, van den Goorbergh, Slijkhuis, & Cilliers, 2013). “Placemaking inspireert mensen om samen openbare plekken opnieuw te zien en uit te vinden als het hart van elke gemeenschap.” (PPS, z.d.) PPS zoals in de voorgaande alinea geïntroduceerd heeft een methode opgesteld om burgers te laten participeren in een proces als het ontwerpen van een dorpsplein. De principes die een rol spelen in de Placemaking methode van PPS zijn als volgt.

1. **Gebruik de gebruikers als experts:** Buurtbewoners kennen de plek het beste en hebben waardevolle inzichten.
2. **creëer een ruimte, geen ontwerp:** Het ontwerp is altijd minder belangrijk dan het gebruik.
3. **Samenwerking is belangrijk:** Samenwerking is belangrijk partners kunnen extra middelen of goederen leveren waardoor bijvoorbeeld extra activiteiten kunnen plaatsvinden.
4. **Niets is onmogelijk:** Soms wordt het project zo groot dat het buiten de grenzen van een organisatie groeit, samenwerking kan helpen het project te laten slagen.
5. **Observeer:** door observatie komt men er achter hoe de openbare ruimte werkelijk wordt gebruikt.
6. **Ontwikkel een visie op het gebruik van de ruimte:** welke activiteiten moeten plaatsvinden in de openbare ruimte? Wie zijn de gebruikersdoelgroepen?
7. **Vormgeving van elementen is ondergeschikt aan functie**: vormgeving is belangrijk, maar gebruikers moeten hierop invloed kunnen uitoefenen.
8. **Synergie tussen fysieke elementen:** fysieke elementen worden zo geplaatst dat ze elkaar verstreken en activiteiten rondom elementen genereren.
9. **Begin met de petunia’s:** veel ontwerpen en projecten zijn groot, duur en duren lang. Het is daarom goed om te starten met kleine verbeteringen.
10. **Geld is geen bepalende factor:** Inrichten van openbare ruimte kost geld en is soms een belemmering om iets niet te doen. Door partners te betrekken is er meer mogelijk en kan men de kosten delen.
11. **Het project is nooit af:** Beheer bepaalt 80% van het succes van een openbare ruimte. Dit maakt dat een project nooit is afgerond er dient altijd aandacht voor beheer te zijn. (PPS, z.d.)

Deze principes zijn heel goed toe te passen in het verdere proces van het dorpsplein in Mariaheide. Het is een methode die uitgaat Het is belangrijk om in te zien dat deze principes geen garantie zijn voor succes.

Dat is afhankelijk van het proces, wat wordt er gedaan met opmerkingen van gebruikers? Hoe worden fysiek elementen ten opzichte van elkaar geplaatst, een bankje bij een speeltuin moet wel zicht hebben op de speelplaats enz. (Rot, 2009). Placemaking is een methode gebruikt om mensen mee te nemen in het ontwerp proces en de plek eigen te maken door ze te horen en te zien vanaf het begin af aan. Dit maakt het een zeer geschikte methode voor bevordering van participatie en slagen van het ontwerp. Voor het dorpsplein in Mariaheide zijn de principes 7, 8, 9, 10 en 11 belangrijk om in de gaten te houden in het verder verloop van het project. Beginnen met kleine ingrepen samen met de bewoners, en geld daarin niet de belemmering te laten zijn. Daarnaast is de opname in de gemeenschap voor het verdere beheer van essentieel belang.

4 Ontwerp

Locatie

In de afgelopen periode heeft projectgroep 'Krachtig hart Mariaheide' zich bezig gehouden met het ontwerp voor de herinrichting van het dorpsplein. Het plein heeft een ontsluitingsfunctie van een tweetal ontmoetingslocaties in het dorp, basisschool 'Maria ter Heide' en het plaatselijke dorpshuis D'n Brak. Het plein ligt centraal tussen beide gebouwen, op die manier is deze locatie ideaal voor diverse ontmoetingen.

Er zijn verschillende mogelijkheden om de openbare ruimte in te richten zodat er spontane ontmoetingen plaats vinden. Wel dient er rekening gehouden te worden met andere locaties in het dorp waar ontmoetingen plaats kunnen vinden. Zo zijn er in het dorp diverse speellocaties voor kinderen die elders in het dorp gesitueerd zijn. Die locaties trekken ook (groot)ouders aan, die elkaar hier ontmoeten, en gezamenlijk op hun kinderen letten. Door de diverse speellocaties is er gekozen om geen extra speeltoestellen toe te voegen in het ontwerp voor de herinrichting van de openbare ruimte. Daarentegen is het wel mogelijk om het schoolplein uit te breiden met een extra toestel.

Realisatie

Om als projectgroep een duidelijk inzicht te krijgen in de mogelijkheden zijn er soortgelijke projecten bezocht in de regio. En zijn er schetsen gemaakt om voor onszelf duidelijk te krijgen welke richting we op willen gaan.

Doordat het project gedragen dient te worden door de inwoners van Mariaheide, is het ons doel om hen gedurende het project te betrekken in de ontwerpfase. Om een beeld te krijgen van de wensen van de Heise inwoners is er een enquête afgenomen. De enquête is door zowel jong als oud ingevuld.

Uit de enquête is gebleken dat de inwoners een aantal aspecten hebben die ervoor moeten zorgen dat de herinrichting een succes wordt. De inwoners willen de onderstaande aspecten terugzien/behouden:

- Aanbrengen van groen (bomen, beplanting);
- Aanbrengen van zitgelegenheden;
- Aanleggen van verlichting;
- Creëren van terras bij 'D'n Brak';
- Behouden van jeu de boules banen;
- Behouden van speeltoestellen;
- Ruimte reserveren voor parkeerplaatsen voor zowel auto's als fietsers.

Daarnaast hebben meerdere inwoners hun wens uitgesproken voor een aantal specifieke voorzieningen die zij graag willen zien. Deze voorzieningen zullen indien mogelijk, meegenomen worden in het ontwerp;

- Aanbrengen watertappunt;
- Aanbrengen oplaadpunt voor fietsers;
- Aanleggen openbare Wifi;
- Extra water –en elektravoorzieningen t.b.v. evenementen.

Verder is er gesproken met Paul Verrijdt. Paul is directeur van de plaatselijke basisschool en geeft aan dat er diverse aspecten zijn waar rekening mee gehouden mag worden in het ontwerp. Paul geeft aan dat hij de leerlingen van de school graag ziet uitwaaien over het gehele plein, en ziet de ontmoeting tussen jong en oud als meerwaarde. Ook mag het plein er 'groener' uit komen te zien, echter dient het groen wel gemakkelijk te zijn in onderhoud zodat de kosten daarvoor laag blijven.

Ook is er gesproken met Piet van ’t Westeinde. Piet is beheerder van het dorpshuis en geeft aan dat de bereikbaarheid van het dorpshuis een belangrijk onderdeel is. In het ontwerp dient het dorpshuis bereikbaar te zijn voor bezoekers die met de auto/fiets komen, en voor bezoekers die minder toegankelijk zijn. Evenals Paul Verrijdt geeft ook hij aan dat het plein er ‘groener’ uit mag komen te zien, echter vraagt Piet zich wel af of de inwoners van Mariaheide garant willen staan voor het onderhoud. En geeft hij zijn voorkeur uit aan een onderhoudsarm plein.

4.1 Voorlopig ontwerp

Met behulp van de bovenstaande informatie en kennis is een voorlopig schetsontwerp gemaakt. Tijdens een bijeenkomst op 30 april 2018 is dit ontwerp voorgelegd aan de geïnteresseerde inwoners van Mariaheide.

Tijdens deze bijeenkomst hebben de inwoners hun opmerkingen kunnen plaatsen. De opmerkingen zullen waar mogelijk, verwerkt worden in het ontwerp. Een overzicht van de verschillende opmerkingen is terug te zien in hoofdstuk 4 paragraaf 4.2.

Het ontwerp geeft een ruime verandering in het uiterlijk van het plein. Het plein en grasveld biedt diverse mogelijkheden om gebruikt te worden voor sport en spel. Daarnaast zijn er in het ontwerp voldoende mogelijkheden om spontane ontmoetingen te stimuleren. Zo zijn er diverse zitgelegenheden aangebracht en grenst er een terras aan het dorpshuis.

Er is overwogen om de verbindingsroute te verleggen, en aan te brengen in een ‘lus’. Echter riep dit veel weerstand op bij de direct omwonenden. Voor de parkeerplaatsen, op het schetsontwerp ten noorden van D’n Brak, kon op veel weerstand rekenen. Deze zullen naar verwachting voor te veel overlast zorgen.

Het is van belang dat de bovenstaande opmerkingen verwerkt worden in het definitieve ontwerp.

4.2 Voorlopig ontwerp bewonersavond

Maandag 30 april hebben wij een bewonersavond georganiseerd in het dorpshuis van Mariaheide. Dit hebben wij gedaan zodat wij ons voorlopige ontwerp konden presenteren en hier feedback op konden ontvangen. Tot die tijd hadden wij namelijk alleen nog maar ideeën van buurtbewoners ontvangen via de enquête. Met de uitkomst van de enquête zijn wij aan de slag gegaan en hier is het voorlopige ontwerp uitgekomen. Toch is een enquête vrij oppervlakkig en wouden wij graag dat het meer ging leven in het dorp. Daarnaast wouden wij graag inventariseren hoeveel mensen er bereid zijn om mee te helpen met het verbouwen van het plein en het onderhouden van het plein. Door het gebrek aan financiële middelen is dit namelijk cruciaal, als de bewoners zelf aan de slag gaan zal dit geld besparen. Waarom dit belangrijk is wordt nog verder toegelicht in het hoofdstuk participatie.

Vooraf hebben wij een planning en presentatie gemaakt, zodat de avond goed zou verlopen en wij zoveel mogelijk ideeën te horen zouden krijgen. Het was onze bedoeling dat het een inloopavond zou worden, zodat iedereen op een moment kon komen wat voor hem/haar het beste uitkomt. Gedurende de avond zouden wij een aantal keer een korte presentatie geven. Hierin stond informatie over onze opdracht, lieten wij wat resultaten zien van de enquête en stond een afbeelding van ons voorlopig ontwerp. Hierna zouden wij samen met de verschillende groepen een ontwerp maken passend bij de wensen van de deelnemers. Uiteindelijk zou dit 3 ontwerpen opleveren en van deze 3 ontwerpen zouden wij punten meenemen voor ons uiteindelijke ontwerp. Ondanks deze planning is de avond anders verlopen, bijna alle deelnemers waren bij de start al aanwezig. Dit had als nadeel dat de mensen die wat later waren het verhaal niet helemaal konden volgen. Achteraf hadden wij daarom beter na moeten denken of wij niet gewoon beter een vaste starttijd hadden kunnen kiezen. Toch bleek het goed dat er veel mensen al aan de start waren, wij begonnen met onze presentatie en hierna was er nog veel tijd over. In deze tijd hebben wij de deelnemers tips en tops op papiertjes laten schrijven en op het ontwerp laten plakken. Daarna zijn wij in kleine groepjes in gesprek gegaan met de deelnemers over het ontwerp, of zij überhaupt het plein graag anders zien en of zij bereid zijn mee te helpen. Hieronder is een foto geplaatst die is gemaakt tijdens de presentatie en hiernaast staat een foto die gemaakt is tijdens het overleg nadien.

Resultaat van de bewonersavond
Een van onze doelen was om het project meer te laten leven in het dorp. Nu waren er relatief niet veel mensen, 25 van de 1600 inwoners van Mariaheide. Toch hebben deze mensen de moeite genomen om een aantal uur met ons mee te denken. Bij deze mensen leeft het dus wel degelijk, en de kans is aanwezig dat zij er weer iets over vertellen aan hun buurman of buurvrouw.
Ook hebben wij gesproken over de participatie. Veel van de deelnemers gaven aan te oud te zijn om zelf nog mee te helpen, wij hebben dus helaas weinig mensen gesproken die zelf mee zouden willen helpen. Wel gaven deze mensen aan dat zij denken dat er vast een groep is die zich hiervoor in wil zetten. Er zou dus later nog iets georganiseerd kunnen worden om deze mensen bij elkaar te krijgen, aangezien het wel heel belangrijk is om met deze mensen in contact te komen.

Daarnaast heeft het ook specifieke ideeën opgeleverd voor het ontwerp. Zo kwamen wij in contact met direct aanwonenden die bijvoorbeeld een pad vlak langs hun huis niet konden waarderen. Dit zijn natuurlijk punten om mee te nemen. Een aantal andere opmerkingen op ons ontwerp:

“Maak het pad recht in plaats van met een bocht, anders zullen mensen over het gebied fietsen dat hier niet voor bedoeld is.”

“Maak geen parkeerplaats aan de zijkant van D’n Brak, dit is te smal om goed te kunnen parkeren en niet prettig voor degene die hiernaast woont.”

“Denk aan ruimte voor spel voor kleine kinderen.”

“Denk aan een overdekte fietsenstalling voor bezoekers van D’n Brak.”

“Het terras en meer groen zijn een positieve veranderingen.”

In de foto hieronder zijn alle ideeën te zien die opgeschreven zijn door de deelnemers.

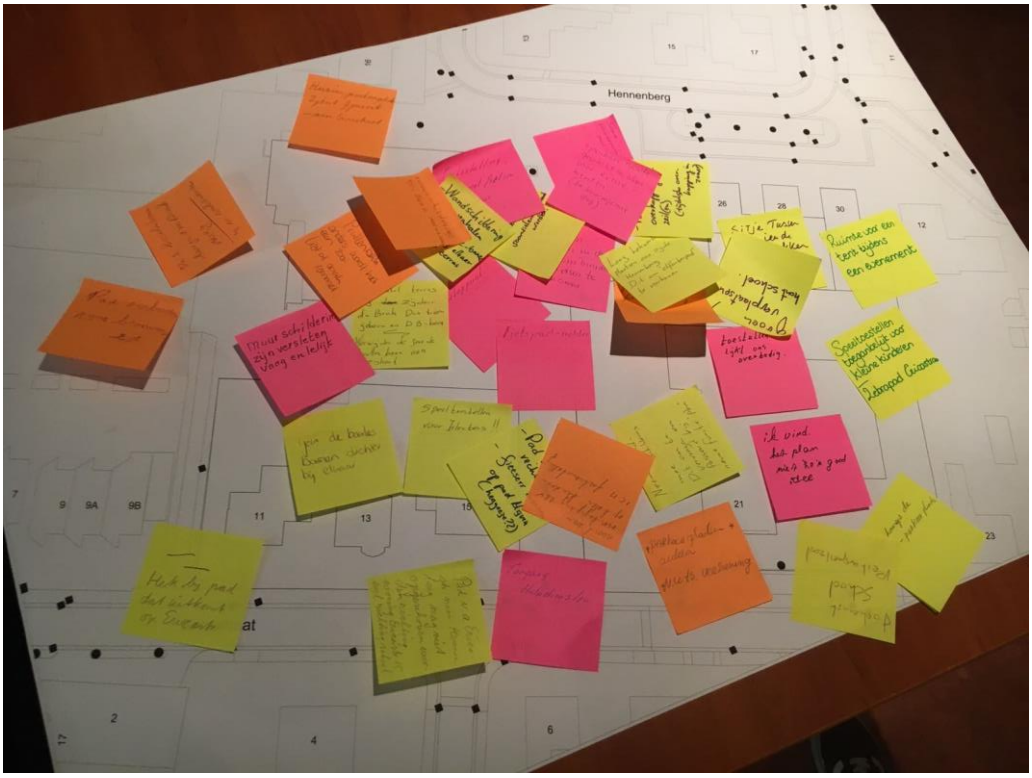

4.3 Definitief ontwerp

Het definitieve ontwerp is in grote lijnen gebaseerd op het voorlopige schetsontwerp. In het definitieve ontwerp zijn de opmerkingen van de inwoners verwerkt. Het definitieve ontwerp dient als basis, en kan in de toekomst verder ontwikkeld worden.

In de onderstaande alinea's is het definitieve ontwerp onderbouwd. Bepaalde keuzes worden toegelicht onder de volgende onderwerpen:

- Bereikbaarheid;
- 'Groenere inrichting';
- Duurzaamheid;
- Schoolplein 'Maria ter Heide'.

4.2.1 Bereikbaarheid

Doorgaande verbinding

Er is gekozen om de bestaande doorgaande verbinding door te trekken tot aan de Hennenberg. De verbinding dient aangebracht te worden in een andere verharding ten opzichte van het ontmoetingsplein. Door onderscheid te maken in de verharding wordt de doorgaande verbinding gedefinieerd, en is er een grens gemaakt voor het schoolplein. De doorgaande verbinding dient over een minimale breedte van 3,5 meter te beschikken, zodat het dorpshuis en de basisschool ten alle tijden bereikbaar blijft voor hulpdiensten.

Parkeren

De parkeermogelijkheden zijn gesitueerd aan de Hennenberg. Er is plaats voor vier parkeerplaatsen, die haaks aangesloten zijn op de Hennenberg. Het is mogelijk om hier een invalideparkeerplaats van te maken. Mocht er meer behoefte zijn voor invalideparkeerplaatsen, dan zou er een extra invalideparkeerplaats aangemerkt kunnen worden bij de bestaande parkeerplaatsen aan de Ericastraat. Mocht er in de toekomst parkeeroverlast zijn aan de Hennenberg, dan is het mogelijk om links of rechts van de toerit vanaf de Hennenberg naar het plein tot aan de eerste boom nog een aantal extra parkeerplaatsen te realiseren.

Uit de enquête is gebleken dat er voldoende parkeerplaatsen in de nabije omgeving van het plein zijn. Tijdens evenementen is het parkeren een klein probleem, echter is het onnodig om meer parkeerplaatsen aan te brengen omdat het ten koste gaat van de ruimte op het plein.

4.2.2 'Groenere inrichting'

Groen

Het 'groen' moet voor een aangenaam verblijfsklimaat zorgen. Uit de enquête is gebleken dat de vraag hiernaar groot is. Er zijn diverse mogelijkheden om meer 'groen' aan te brengen op het plein. Gekozen is voor het aanpassen van de borders en adviseren om het in te laten richten door een plaatselijke hovenier. De borders blijven op dezelfde locatie, de borders zullen ingekrompen worden om meer ruimte te creëren op het plein.

Om te zorgen dat het plein een verbindende werking krijgt, is er gekozen om meerdere hagen aan te brengen. Deze hagen zullen naast verbinding ook voor meer besloten ruimtes zorgen. Deze hagen kunnen door kinderen gebruikt worden tijdens het spelen, en geven de mogelijkheid voor inwoners om enigszins afgesloten te zitten. Het plaatsen van de hagen draagt bij aan het verbinden van het gehele plein, en zorgt voor één geheel.

Om het plein te verbinden met het dorp is het mogelijk om aan de linkerzijde van de verbindingsweg aan de zijde van de Ericastraat (richting 'D'n Brak') een aantal bloesembomen te plaatsen. De bloesembomen refereren naar de laanbomen in het buitengebied van Mariaheide.

Om sport en spel te stimuleren wordt een grasveld aangelegd. Het veld wordt aangelegd op de plaats van de huidige parkeerplaats. De basisschool kan hier gebruik van maken. Ook hier zijn de hagen terug te vinden, en dragen bij aan het verbindende aspect. Tevens kan het grasveld gebruikt worden om tijdens de zomer gezellig samen te komen.

Door de carnavalsvereniging wordt een permanente kerstboom beschikbaar gesteld. Wij raden aan om in overleg met 'de Heikrekels' een plek te zoeken op het plein waar de boom goed zichtbaar is. Ons voorstel is om de kerstboom te plaatsen op de hoek van de border.

Inrichting

Uit de enquête is gebleken dat de inwoners van Mariaheide de jeu de boules banen willen behouden. De jeu de boules banen zullen dichter bij elkaar worden gepositioneerd. Door zitgelegenheden toe te voegen rondom beide banen, wordt dit ook meer een plek om gezellig met elkaar te zitten en spelen.

Verder is er een mogelijkheid om een 'Social Sofa' toe te voegen. De 'Social Sofa' heeft een verbindende factor omdat deze gemozaïekt wordt door inwoners van Mariaheide.

Aan de zijkant van het dorpshuis wordt een terras ingericht. Het terras kan bestaan uit tijdelijk of permanent meubilair. Er is een mogelijkheid om hier een watertappunt aan te brengen, hier zouden fietsers uit de omgeving gebruik van kunnen maken. Brabantwater kan het tappunt, in samenwerking met 'Join the Pipe', aanbrengen. 'Join the Pipe' is een organisatie die zich inzet voor een eerlijke verdeling van drinkwater en gebruik van milieuvervuilend water tegen gaat.

4.2.3 Duurzaamheid

In het plan zijn diverse maatregelen meegenomen wat betreft duurzaamheid. In eerste instantie draagt het aanbrengen van 'groen' bij aan leefomgeving die biodiversiteit en duurzaamheid uitstraalt.

In het plan is er voldoende ruimte om het regenwater ter plaatste te laten infiltreren. Dit is een belangrijk aspect i.v.m. veranderende klimaat en de extremere regenbuien. De hemelwaterafvoer

van de bebouwing op het plein kan worden afgekoppeld en met ondergrondse leidingen of bovengrondse gaten zijn weg vinden naar een wadi, of infiltrerende border. De border is gesitueerd aan de linkerzijde van de doorgaande verbinding aan de Ericastraat. De border is verdiept met een grind- of zandkoffer die onder het oppervlak voor de afvoer van het regenwater zorgt.

4.2.4 Schoolplein basisschool 'Maria ter Heide'

In het ontwerp is door tijdgebrek weinig invulling gegeven aan het schoolplein van de basisschool. In deze alinea's worden een aantal ideeën geopperd die wellicht in de toekomst toegepast kunnen worden.

Momenteel is er veel beweging omtrent de ontwikkeling van schoolpleinen. Uit onderzoek is gebleken dat het spelen van kinderen in een natuurlijke omgeving leidt tot gevarieerder speelgedrag, meer creatief en exploratief speelgedrag, meer sociaal gedrag en meer fysiek actief gedrag. Daarnaast blijven leerlingen meer en langer op school (i.v.m. overblijven ed.). Er zijn diverse mogelijkheden voor natuureducatie en vergroting van de biodiversiteit in de bebouwde omgeving. Er zijn diverse voordelen te noemen voor soortgelijke schoolpleinen. Het bewerkstelligen van zo'n schoolplein dient vanuit de gemeenschap te komen, en samen gezamenlijk te worden aangepakt. Hieronder volgen een aantal afbeeldingen van onlangs gerealiseerde schoolpleinen ter inspiratie. Alle afbeeldingen zijn afkomstig van www.groeneschoolpleinen.nl.

Groene vlakken met speeltoestellen

Amfitheater van gerecyclede tegels en stenen

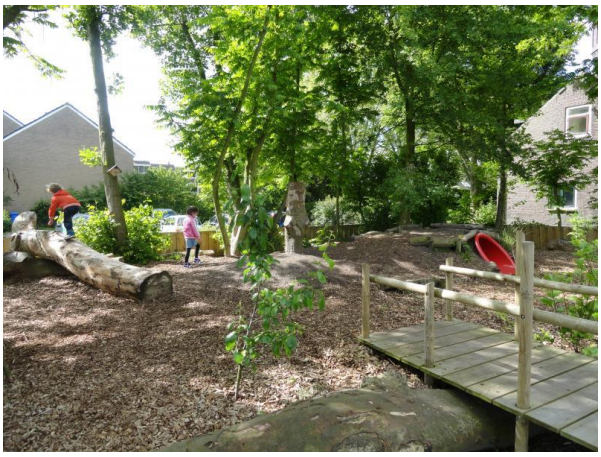

Speelbos

Waterpomp met waterspeelelement

4.2.5 Beweegtuin voor ouderen

Vanuit de opdrachtgevers is gevraagd om onderzoek te doen naar de mogelijkheden een bewegingstuin voor ouderen te realiseren. Naar aanleiding van het onderzoek en de uitkomst uit de enquête, is gebleken dat de behoefte voor een bewegingstuin nihil is. Uit het onderzoek is gebleken dat 6% van de respondenten geïnteresseerd is in een bewegingstuin.

Omdat de ‘actieve’ tuinen tegenwoordig als paddenstoelen uit de grond vliegen (Spiegelenburg, 2018). Is gekozen om de beweegtuinen voor ouderen alsnog mee te nemen in het rapport.

Ontmoetingsplek
De voordelen van beweegtuinen zijn groot. Voor de gebruikers kost het niks en je kunt op een relatief makkelijke manier in de buitenlucht sporten. Toch is bewegen niet het enige pluspunt, de tuinen worden steeds vaker gebruikt als een plek om elkaar te ontmoeten. Mensen spreken er af, of leren buurtbewoners kennen die ze anders niet snel tegen zouden komen. De beweegtuinen ontstaan het meeste in de stedelijke gebieden. Op het platteland kijkt men liever eerst de kat uit de boom (Spiegelenburg, 2018). Juist op dat gebied kan Mariaheide zich onderscheiden van de omliggende dorpen. De beweegtuin kan Mariaheide beter op de kaart zetten, en wellicht ook mensen uit omliggende dorpen aantrekken.

Omgeving
Om de beweegtuin tot een succes te laten worden, dient de directe omgeving erbij betrokken te worden. “De groei van beweegtuinen in ongecontroleerd, gemeenten kopiëren elkaar (Spiegelenburg, 2018). Er wordt geadviseerd om samen met het dorp Mariaheide te inventariseren naar de behoefte van de inwoners.

Soorten
De meest gangbare soort beweegtuin is de outdoor variant van wat je in het fitnescentrum tegenkomt zoals de crosstrainer of de cardiofiets. Daarnaast wordt calisthenics steeds populairder, een bewegingsvorm die uitgaat van het eigen lichaamsgewicht, om kracht, uithoudingsvermogen en flexibiliteit te trainen. Denk aan ‘bars’ (gebogen stangen), ringen of een horizontale ladder. En weer een andere soort beweegtuin is gebaseerd op CrossFit, waarbij bewegingen op een gevarieerde manier in een hoge intensiteit zo snel mogelijk worden uitgevoerd (Spiegelenburg, 2018) (Menzis, 2018).

4.4 Presentatie projectresultaten

Op maandag 11 juni 2018 wordt de huidige versie van het plan gepresenteerd tijdens de Openbare Dorpsraad vergadering van Mariaheide. Tijdens de presentatie is een tweetal wethouders van de Gemeente Meierijstad aanwezig.

Tijdens deze avond worden de resultaten van het project gepresenteerd. Hierin wordt de onderzoeksmethodiek toegelicht, wordt het ontwerp bekend gemaakt en worden de globale kosten bekend gemaakt.

Na afloop van deze avond wordt de eindrapportage overhandigd aan de opdrachtgevers, J. Klessens, H. van Zeeland en H. Kemps.

5 Betrokkenheid onder bewoners

In het hoofdstuk bewonersavond is het al naar voren gekomen, het belang van de participatie van de bewoners van Mariaheide. Dit is een onderwerp waar wij aan de beginfase van ons project nog weinig aandacht voor hadden. Wij hadden de focus op het maken van een goed ontwerp van het plein. Toch is het daarbij belangrijk om te weten wat het doel is van een plein en wat het effect is dat een plein heeft op de samenhang binnen een dorp. Daarnaast is gebleken dat de dorpsbewoners zich in moeten zetten als zij willen dat er iets aan het plein gaat veranderen. Dit zal goed zijn voor de sociale cohesie, maar dit is vooral belangrijk in verband met de kosten.

Participatie is een breed begrip, als wij het over (burger)participatie hebben bedoelen wij het actie ondernemen in de eigen buurt. Dus het niet alles uit handen geven aan de gemeente maar ook initiatief nemen voor de eigen leefomgeving.
Voor ons project houdt dit in dat wij wel een ontwerp kunnen maken, maar dat dit niet zo goed aansluit op wensen en verwachtingen van bewoners dan wanneer zij dit zelf zouden doen. Het is natuurlijk lastig om 1600 mensen samen een ontwerp te laten maken, daarom hebben wij geprobeerd een ontwerp te maken namens de bewoners. Bijvoorbeeld door de wensen en verwachtingen in kaart te krijgen door middel van een enquête.
Wanneer de bewoners achter het plein staan zullen zij sneller bereid zijn om zelf mee te helpen met onderhouden of verbouwen. Dus in het kort gezegd: wij ontwerpen een plein gebaseerd op wensen en verwachtingen van bewoners → bewoners zien het plan graag uitgevoerd worden → de bewoners zien in dat het plan alleen uitgevoerd kan worden als zij zich inzetten voor het project → bewonersparticipatie wordt gestimuleerd.

Wij hebben in dit proces natuurlijk maar beperkte invloed, de bewoner kiest uiteindelijk zelf of hij wel of niet mee gaat werken. Hieronder staan een aantal acties die uitgevoerd zijn of nog uitgevoerd kunnen worden om deze participatie te stimuleren.
- Bewoners betrekken in het ontwerp, dit hebben wij gedaan door het organiseren van een bewonersavond. Ook hebben wij een enquête verspreid en zijn wij met bewoners in gesprek gegaan.
- Bewoners betrekken in het hele project. Het is belangrijk dat de bewoners weten dat er niet zomaar een plein gaat komen. Als bewoners weten wat er allemaal gedaan moet worden weten zij ook beter wat zij kunnen doen. Voor bewoners is het fijn dat wij al begonnen zijn met het project, het is namelijk lastig om zelf met een idee naar de gemeente te gaan. Als voor hen duidelijk is wat er nog gedaan moet worden kunnen zij kijken wat zij wel willen doen, bijvoorbeeld het onderhouden van het plein.
- De actieve bewoners vinden, deze zijn op dit moment nog niet in kaart. Veel van de oudere bewoners van Mariaheide hebben zich actief opgesteld. Dit is alleen ook de groep die niet in staat is om veel taken op zich te nemen. Daarom is het voor de toekomst belangrijk dat de bewoners gevonden worden die zich wel in kunnen zetten. Deze bewoners kunnen gemotiveerd worden op een interactieve bewonersavond.

Daarnaast is in het regeerakkoord ‘Vertrouwen in de toekomst’ te lezen dat het kabinet ruimte wil voor initiatieven van burgers en verenigingen. Burgers krijgen de mogelijkheid om een alternatief voorstel in te dienen voor de uitvoering van collectieve voorzieningen in de directe omgeving (rijksoverheid,2018). Hier valt het onderhoud van een park of plein ook onder. Burgerparticipatie zal in de toekomst steeds vaker terugkomen en is dus iets wat wij ook in willen stimuleren. Met als uiteindelijke doel het besparen van kosten en het creëren van sociale cohesie. Door iets te doen voor het dorp zal de betrokkenheid vergroten. Daarnaast zal het samen werken aan en voor het dorp goed zijn voor de samenhang binnen het dorp.

6 Kosten herinrichting openbare ruimte Mariaheide

Om het dorpsplein te vernieuwen dient een kostenraming gemaakt te worden. Om een globale kosteninschatting te maken het van belang om per post de kosten uit te werken. Tijdens het opstellen is gekozen om de kostenraming op te stellen aan de hand van de werkzaamheden die uitgevoerd worden. Door onderscheid te maken in de werkzaamheden maken we het voor de opdrachtgever overzichtelijk om zelf de keuze te maken over de volgorde van de uit te voeren posten.

De totale kosten voor de uitvoering van het ontwerp zijn: € 47.000,-

De kosten zijn bepaald aan de hand van de hoeveelheden die te bepalen zijn vanuit het definitief ontwerp, bijlage 4. De kostenprijzen zijn afkomstig van GWW kosten. GWW kosten maakt gebruik van actuele, onafhankelijke en onderbouwde kostengegevens. In de kostenpost zijn kosten voor materiaal, materieel en arbeid meegenomen.

Om de financiering van de herinrichting mogelijk te maken dient er aanspraak gemaakt te worden op subsidies. Door de aanvraag van de subsidies te onderbouwen is het mogelijk om aanspraak te maken op een deel van de desbetreffende subsidie.

De subsidies waar aanspraak op gemaakt kan worden zijn te vinden in het hoofdstuk over de fondsen.

7 Fondsen

De overheid zorgt voor financiële ondersteuning als producten of diensten passen bij projecten die de overheid wilt stimuleren. Hierdoor kan er geïnvesteerd worden in specifieke projecten (subsidies en overheidsregelingen, 2018).

Naast landelijke en Europese regelingen, bieden ook provincies en regio's veel financieringsmogelijkheden voor ondernemers. Zo zijn er in verschillende provincies Regionale Ontwikkelmaatschappijen actief en heeft bijna iedere provincie een subsidieloket (subsidies en overheidsregelingen, 2018).

In de provincie Brabant zijn er een 3-tal subsidies beschikbaar voor de inrichting van een nieuw dorpsplein. Deze worden hier kort toegelicht, in de bijlage zijn de uitgebreide regelementen en doelstellingen toegevoegd.

Buurtcultuurfonds Noord Brabant

"Het fonds is bedoeld om ideeën te realiseren die bijdragen aan ontmoeting, samenwerken en samenleven. Binnen wijken, tussen generaties, culturen en kunstvormen én tussen stad en platteland." (Prins Bernhard Cultuurfonds, 2018)

Dit fonds stimuleert culturele ontwikkeling in de buurt met als doel om persoonlijke ontwikkeling en sociale cohesie te stimuleren. Een voorwaarde is wel dat een dergelijk project in samenwerking met een kunstenaar of lokale culturele organisatie wordt uitgevoerd.

De maximale bijdrage is bij deze subsidie €10.000,-

En dergelijk bijdrage kan bijvoorbeeld gebruikt worden voor de vernieuwing van de muurschildering aan 'D'n Brak'. Om hier een mooie schildering of andere kunstproject van te maken in samenwerking met een lokale maker.

Buurtnatuur en Buurtwater

De provincie wil buurtparticipatie bij natuur- en met name waterprojecten, zoals waterberging in de bebouwde omgeving, stimuleren. Dit zorgt voor positieve effecten op het klimaat, het waterbewustzijn, educatie en een duurzame leefomgeving. Ook de leefbaarheid van buurten wordt met deze subsidie versterkt. (Brabant.nl, 2018) Dit is een subsidiemogelijkheid die goed past bij de aanpassingen die wij hebben gedaan in het ontwerp van het plein. Onder deze subsidie vallen ook projecten waar bestrating wordt vervangen door groen en er wordt gedacht aan infiltratie en waterberging welke zijn meegenomen in het ontwerp.

De volgende Subsidiabele activiteiten worden genoemd:

het optimaliseren van meer water gerelateerd groen in buurten;

het stimuleren van waterberging en infiltratie in de bebouwde omgeving of het aanleggen van groen op plekken die eerst verhard waren;

het vergroten van waterbewustzijn.

De hoogte van de subsidie is 60% van de subsidiabele kosten, tot een maximum van €10.000. (Prins Bernhard Cultuurfonds, 2018)

Schoolpleinen van de toekomst

De provincie Brabant heeft ook in samenwerking met het Prins Bernhard Cultuurfonds een subsidie ingesteld voor het verbouwen van schoolpleinen naar groene schoolpleinen. Scholen met een goed

plan voor aanleg, onderhoud en inpassing in de lessen, kunnen een aanvraag doen voor een bijdrage tot maximaal €14.000. Dit is dus echt voor scholen bedoelt en vraagt actie van de school.

VSBfonds
Het VSB fonds steunt iedereen die actief wil meedoen en iedereen die mensen actief uitnodigt tot meedoen met projecten die zorgen voor nieuwe verbindingen. Wij steunen met geld, maar ook met raad en daad. (VSBfonds, 2018)

Een van de gebieden waar het VSBfonds in ondersteund is Mens en Maatschappij hier staan sociale initiatieven centraal. Een van deze initiatieven die worden ondersteund zijn Ontmoetingsplekken in de buurt: VSBfonds geeft financiële steun aan projecten die ontmoetingsplekken in buurten, wijken of gemeenschappen realiseren. Dit kan in de vorm zijn van een gebouw of tuin, maar ook van een real-life ontmoeting tussen mensen die elkaar kennen via een online platform. Ook dit is een mogelijkheid van financiering voor het ontmoetingsplein in Mariaheide.

Leefbaarheidsbudget Gemeente Meierijstad

De gemeente Meierijstad heeft voor het vergroten van de leefbaarheid in de gemeente een budget beschikbaar. Dit budget is voor initiatieven van de inwoners van de gemeente. De initiatieven moeten passen binnen de volgende kaders:

- een schone en hele* leefomgeving;
- het vergroten van het veiligheidsgevoel;
- het stimuleren van duurzaam gedrag;
- het bevorderen van de leefbaarheid;
- het bevorderen van de sociale samenhang;
- het bevorderen van de arbeidsparticipatie. (Gemeente Meierijstad, sd)

Het budget over 2018 is €56.000,-. Een deel hiervan zou gebruikt kunnen worden voor het bekostigen van een deel van het plein.

Donaties
Een andere belangrijke bron van inkomsten moet uit het dorp zelf komen via donaties. Dit kan op verschillende manieren van de traditionele wijze van inzameling bij de bakker of andere plekken tot het opzetten van een crowdfunding campagne. De mogelijkheden hierin zijn divers. Maar hiervoor is het wel van belang dat mensen het echt belangrijk gaan vinden dat het plein wordt verbouwd en mensen zich eigenaar voelen van deze plek in het dorp.

8 Conclusie

Aan het begin van het onderzoek is een hoofdvraag opgesteld. Om antwoord te krijgen op de hoofdvraag zijn diverse deelvragen opgesteld. De hoof- en deelvragen zijn als volgt:

Hoofdvraag

Hoe kan het plein tussen het dorpshuis D'n Brak en de basisschool Maria ter Heide met inbreng van de belanghebbenden worden getransformeerd naar een praktisch en financieel haalbare ontmoetingsplek voor jong en oud?

Deelvragen

Om antwoord te geven op de hoofdvraag zijn er meerdere deelvragen opgesteld. Met behulp van de onderstaande deelvragen wordt de hoofdvraag beantwoord.

"Op welke wijze wordt een openbare ruimte geschikt voor ontmoeting tussen jong en oud?"

Momenteel vindt er weinig ontmoeting plaats tussen beide bevolkingsgroepen. Binnen de eigen bevolkingsgroep is er voldoende ruimte in het dorp Mariaheide. Voor de jonge kinderen zijn er in het dorp diverse speellocaties en sportverenigingen waar zij contact maken met hun leeftijdsgenoten. Voornamelijk de basisschool 'Maria ter Heide' zorgt voor onderling contact.

Voor de ouderen geldt hetzelfde als voor de jongeren. Zij ontmoeten elkaar doorgaans tijdens dorpsactiviteiten in het dorpshuis of in de plaatselijke kroeg. In het dorp Mariaheide worden voldoende evenementen georganiseerd, zodat het contact tussen ouderen gewaarborgd blijft.

Zoals je uit de bovenstaande tekst kunt opmaken is er momenteel geen verbinding tussen jonge en oud in Mariaheide. Door een verbinding te creëren tussen de twee belangrijkste locaties, het dorpshuis en de basisschool, wordt de ontmoeting tussen jong en oud gestimuleerd. En krijgt het dorp een gemeenschap waar jong en oud verbonden wordt.

"Op welke wijze is het mogelijk een concreet en breed gedragen plan uit te werken tot een ontwerp?"

In het proces is er geconstateerd dat dit alleen mogelijk is door de bevolking er op tijd bij te betrekken en ze door het hele proces mee te nemen. Het is een kunst om dit voor elkaar te krijgen en tot een volledig gedragen plan te komen. Dit kost tijd en heeft aandacht nodig van alle betrokkenen. Daarin zijn de bewoners van Mariaheide het belangrijkst. En deze groep is wel betrokken bij het ontwerp wat er als eindresultaat is gekomen. Maar er is in het vervolg van het proces nog een hoop aandacht en energie nodig om deze participatie en het gevoel van eigendom van deze plek te vergroten. In het ontwerp is rekening gehouden met het verdere proces aangezien het een vakwerk vormt voor verder invulling. Het is een verbetering van de structuur van de plek en een toevoeging van groen maar in welke vorm dit uiteindelijk wordt uitgevoerd is aan de bevolking van Mariaheide.

"Op welke wijze kan de communicatie met belanghebbende van Mariaheide gedurende het proces optimaal gewaarborgd worden?"

Er is gebleken dat er in dit proces goed contact konden leggen met de oudere bevolkingsgroep in Mariaheide. Deze groep was te bereiken via de bestaande dorpsmedia zoals het maandelijkse plaatselijk krantje en de dorpswebsite Mariaheide.nl. De jongere van 15 tot 30 en daaronder hebben wij beperkt kunnen bereiken en hun wensen zijn dus niet meegenomen in het ontwerp. De communicatie met de volledige bevolking van Mariaheide hebben wij dus niet kunnen waarborgen.

Maar dit is ook een kwestie van tijd geweest dat we gekozen hebben om uiteindelijk deze groepen niet extra op andere wijzen te benaderen. Het streven is geweest om zoveel mogelijk mensen te bereiken en dit hebben we gedaan via de traditionele en bestaande kanalen in het dorp.

Voor een bredere doelgroep zou er ook social media en bijeenkomsten op de basisschool gebruikt kunnen worden – Hiermee zou de communicatie nog beter gewaarborgd worden.

"Op welke wijze is het ontwerp te onderbouwen zodat er aanspraak kan worden gemaakt op subsidies?"

In het ontwerp zijn aanpassingen doorgevoerd die over een langere termijn gerealiseerd kunnen worden. Het grootste struikelblok van het ontwerp is het financiële aspect. Door niet direct hele ingrijpende veranderingen in het ontwerp door te voeren, blijven de kosten beperkt. Doordat er nagenoeg geen financiën beschikbaar zijn vanuit de gemeente Meierrijstad, en de beperkte subsidiemogelijkheden, is het project afhankelijk van donaties.

Voor de subsidiemogelijkheden zijn er een aantal opties. Het project kan aanspraak maken op een drietal onderwerpen waarover subsidie wordt uitgekeerd. De onderwerpen zijn: buurtcultuur, buurtnatuur & buurtwater en schoolpleinen van de toekomst.

Hoofdvraag

Hoe kan het plein tussen het dorpshuis D'n Brak en de basisschool Maria ter Heide met inbreng van de belanghebbenden worden getransformeerd naar een praktisch en financieel haalbare ontmoetingsplek voor jong en oud?

Het plein kan worden getransformeerd tot een aantrekkelijkere locatie om te verblijven en elkaar te ontmoeten. Het ontwerp hebben wij zo gemaakt dat dit als een raamwerk dient wat flexibel is in te vullen en aan te passen over de komende jaren waarin het uitgevoerd kan worden. Voor de uitvoering is het alleen van groot belang om de samenwerking aan te gaan met de bewoners en deze als "eigenaar" van de plek te laten werken aan de uitvoering van het ontwerp. Omdat wij hebben geconstateerd dat op dit moment alleen de oudere bevolking hierbij betrokken is die veelal begrijpelijk negatief reageerden op de vraag over medewerking aan onderhoud of uitvoering, maar wel enthousiast zijn over een vernieuwing. Maar de jongere generaties gaan van de uitvoering van dit plan de meeste profijt hebben en zijn dus van groot belang om nog meer in dit proces te gaan betrekken.

9 Aanbeveling

9.1 Betrokkenheid Mariaheide

Op het gebied van burgerparticipatie is nog veel werk te verrichten. Het ontwerp is vooral voortgekomen uit ideeën van de oudere bewoners van Mariaheide. Toch is het de bedoeling dat er ook jongeren gaan komen, er zullen dan wel voorzieningen moeten zijn die de jongeren trekken. Als de jongere bewoners van Mariaheide achter het ontwerp staan zullen zij ook sneller bereid zijn om mee te helpen met verbouwen en onderhouden.
Uit onderzoek is gebleken dat er in kleine dorpen meer burgerparticipatie en saamhorigheid is. Daarnaast is er onderzoek gedaan naar maatschappelijke participatie onder jongeren, het is gebleken dat 54% van de jongeren zich wel eens inzet voor de buurt, in de politiek etc. (NJI,2016). De kans is dus erg groot dat er wel een groep gevormd kan worden met bewoners die wel willen helpen, maar hoe vorm je zo'n groep en bereik je deze doelgroep?

Veel jongeren zijn vaak te vinden bij de sportvelden, hier zouden flyers neergelegd kunnen worden. Bij een flyer is er wel een drempel, de jongere moet namelijk zelf contact op gaan nemen. Een gesprek in de kantine na het sporten zal makkelijker gaan.
Een andere plek waar veel jonge mensen zijn is de basisschool. De ouders van de kinderen zijn vaak nog jong en ondanks dat zij druk zijn zullen er vast ouders zijn die willen helpen met het verbouwen van het plein. Vooral als het speelplein mee wordt genomen zullen veel ouders het nut van een vernieuwd plein inzien.
Daarnaast hebben we natuurlijk de oudere bewoners wel gesproken of hun mening gehoord via de enquête. Veel van deze mensen hadden kinderen in de leeftijd begin 20. De ouders zouden de kinderen kunnen motiveren om deel te nemen aan bijvoorbeeld een bijeenkomst.
Een bewonersavond waar vooral geluisterd moet worden is voor jongeren niet aantrekkelijk, het komt al snel saai en nutteloos over. Een bijeenkomst in café D'n Brouwer zal al een stuk laagdrempeliger aanvoelen. Nodig de jongeren uit door middel van een bericht op social media en heb het op een luchtige manier over wat zij nou graag zouden zien veranderen in het dorp. Hier kan meteen geïnventariseerd worden wie wel zou willen helpen. De organisatoren kunnen de jongeren dan vertellen wat precies van ze verwacht wordt, als ze willen helpen.

9.2 Uitvoering herinrichting

Het ontwerp kan in verschillende fases worden uitgevoerd. Hierin zijn diverse keuzes te maken en kan gekeken wat de hoogste prioriteit heeft, m.b.t. de financiële en technische haalbaarheid. Het wordt dus afgeraden om het plein in zijn geheel te vervangen. In onderstaand overzicht de aanbevelingen m.b.t. het ontwerp:

1. Ga aan de slag met de "lelijke muur van D'n Brak werk samen met de bewoners en evt. een kunstenaar aan een nieuwe muurschildering. Dit is een goede manier om participatie te bevorderen en mensen eigenaar te laten voelen van deze plek. Ze hebben zelf deze muur beschilderd – onder begeleiding van een kunstenaar zou hiermee ook aanspraak gemaakt kunnen worden op het cultuurfonds. (korte termijn)
2. Aanschaffen of verzamelen van terrasmeubilair voor bij D'n Brak. Dit is een simpele manier om een plek te creëren waar mensen kunnen zitten en elkaar ontmoeten. Voldoende zitplekken zijn onmisbaar voor een geslaagde openbare ruimte (Bureau KM, 2016) (korte termijn)
3. Fietsenstalling opnieuw inrichten met fietsrekken evt. met overkapping aan D'n Brak. (korte – middellange termijn)
4. Zitgelegenheden plaatsen bij Jeu de Boules banen, en om de boom voor D'n Brak. Geeft de mogelijkheid om lekker te gaan zitten en een gesprek aan te knopen. (middellange termijn)

5. Borders één voor één aanpassen en opnieuw beplanten Dit kan op een geleidelijk worden uitgevoerd dit hoeft niet in één keer. (middellange termijn)
6. Watertappunt plaatsen op het plein bij terras D'n brak (aanvragen bij gemeente). Tevens een toevoeging voor fietsers die gebruik maken van de knooppuntenroute. (middellange termijn)
7. Verplaatsen van Jeu de boules baan, om beide banen met elkaar te verbinden. Zo komt er ruimte vrij voor het terras bij D'n Brak. Hagen op plein plaatsen om de ruimte in te delen en hoeken te creëren. (Middellange – lange termijn)
8. Voetpad opnieuw bestraten voor een duidelijke visuele afscheiding van het plein en een duidelijke verkeersroute voor fietsers. Dit in een contrasterende kleur bestrating. (lange termijn)
9. Grasveld aanleggen en parkeerplaatsen verplaatsen. Het grasveld kan ontwikkeld worden tot een beweegtuin. (lange termijn)
10. Nieuwe bomen plaatsen aan fietspad (kant van Ericastraat) en evt. wadi aanleggen om hemelwater te kunnen bufferen en infiltreren op het terrein. (lange termijn)
11. Schoolplein opnieuw inrichten met groen om het te laten inmengen met de rest van het plein. (lange termijn)

Door de verschillende ingrepen over een langere periode uit te rekken kan er telkens weer gespaard worden en fondsen worden verzameld voor specifieke onderdelen om dit aantrekkelijk en haalbaar te maken voor de gemeenschap. Het realiseren van een ideaal dorpsplein waar jong en oud elkaar ontmoet, is zeker mogelijk. Echter dient dat wel gefaseerd te gebeuren.

9.3 Samenwerking met basisschool 'Maria ter Heide'

Paul Verrijdt heeft tijdens ons gesprek aan gegeven open te staan voor aanpassingen aan het schoolplein. Doordat hij een aantal jaar geleden druk bezig is geweest met het aanvragen van verschillende subsidies, wat hem heel veel tijd heeft gekost, wilt hij daarin zo min mogelijk betekenen. Paul is echter wel bereidt zijn informatie over die subsidies te delen, zodat iemand anders er verder mee kan.

We raden de dorpsraad aan om goed contact te houden met Paul Verrijdt, en hem te betrekken bij de verdere ontwikkeling van het ontmoetingsplein.

10 Reflectie

De manier waarop wij hebben (samen)gewerkt heeft natuurlijk invloed op hoe het eindresultaat eruitziet. Ons project kende een voortvarende start, wij hadden meteen helder wat wij gingen doen en hoe wij dat gingen doen. Wij hebben in de eerste weken met veel mensen contact gehad en hebben veel onderzoek gedaan. Met al deze informatie hebben wij het plan van aanpak gemaakt en een voorlopig ontwerp aangeleverd. Alles verliep erg goed, toch hadden wij meer contact kunnen hebben met de dorpsraad zodat zij beter een idee hadden van waar wij mee bezig waren.
Bij de tussenpresentatie bleek dat wij een onderwerp leken te vergeten, burgerparticipatie. Wij hebben toen gekeken hoe wij hieraan konden werken en besloten o.a. een bewonersavond te organiseren. Tegelijkertijd kwam het besef dat er nog heel veel moet gebeuren voordat het ontwerp uitgevoerd kan worden. Dit kwam doordat wij meer naar de financiën gingen kijken en vaker de vraag kregen of het wel haalbaar was wat wij aan het doen waren. Dit heeft er bij ons voor gezorgd dat de motivatie afnam en er onderling wat spanningen kwamen.
Wij zijn hierover meteen in gesprek gegaan, zodat de spanningen uit de lucht zouden zijn en wij gewoon verder konden met ons project. Toch verliep het iets stroever dan aan het begin van ons project en voor wij het wisten moest de eindrapportage aangeleverd worden bij de opdrachtgever. Op dit moment is gebleken dat wij een sterke groep zijn. Zo konden door ziekte en persoonlijke omstandigheden 2 van de 3 groepsleden hun taken niet uitvoeren hoe wij dat hadden afgesproken. Toch hebben wij geprobeerd positief te blijven. Wij hebben elkaar geholpen en laten zien dat wij graag een goede eindrapportage aan willen leveren.

Wij hebben profijt gehad van onze voortvarende start en zijn ondanks dat wij allemaal erg verschillende persoonlijkheden hebben goed omgegaan met de spanningen binnen de groep. Daarnaast hebben wij hard gewerkt om ondanks omstandigheden een eindrapportage aan te leveren waar wij allemaal achter staan. Wij kunnen concluderen dat wij veel van elkaar geleerd hebben door onze verschillende achtergronden en dat wij een groep zijn die bereid is om voor en met elkaar te werken.

11 Bibliografie

1, C. (2017, Mei 3). *Ruim 100 duizend inwoners erbij in 2017*. Opgeroepen op April 24, 2018, van CBS: https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/01/ruim-100-duizend-inwoners-erbij-in-2017

2, C. (2017, mei 3). *Geen natuurlijke bevolkingsgroei in eerste kwartaal*. Opgeroepen op April 24, 2018, van CBS: https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/18/geen-natuurlijke-bevolkingsgroei-in-eerste-kwartaal

3, C. (2017). *Vergrijzing en de Nederlandse economie.* CBS.

4, C. (2017, december 19). *Bevolkingspiramide*. Opgeroepen op April 24, 2018, van CBS: https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/bevolkingspiramide

BHIC. (2018). *Structuurvisie mariaheide.* Opgehaald van BHIC: https://www.bhic.nl/media/document/file/veghel-structuurvisie-mariaheide.pdf

Bindels, E. (2011). *Een goed park.* Opgehaald van www.archined.nl.

Brabant.nl. (2018). *Regelingen.* Opgehaald van Brabant.nl: https://www.brabant.nl/loket/regelingen/cvdr381966_5.aspx

BureauKM. (2016). Basisvoorwaarden voor prettige plekken: de vier V's. In BureauKM, *Prettige Plekken* (pp. 7-8). Zwolle: Aquire publishing bv.

CBS. (2018, April 24). *Sociaal economische trends.* Opgehaald van CBS: https://www.cbs.nl/nl-nl/arbeid-en-inkomen/sociaaleconomische-trends

Coleman, S. (2011). *Een goed park.* Opgehaald van www.archined.nl: https://www.archined.nl/2008/11/een-goed-park

Dorspraad Mariaheide. (2018). *Dorpsraad.* Opgehaald van Mariaheide.

Drimble. (2018, April 24). *Buurten Mariaheide.* Opgehaald van Drimble: https://drimble.nl/buurten/19480426/mariaheide.html

Gadet, J. (2011). *Een goed park.* Opgehaald van www.archined.nl: https://www.archined.nl/2008/11/een-goed-park

Gemeente Meierijstad. (sd). *Leefbaarheidsbudget*. Opgehaald van meierijstad.nl: https://www.meierijstad.nl/home/alle-onderwerpen_3130/product/leefbaarheidsbudget_1114.html

Groene Schoolpleinen. (2018, 05 14). *Groene Schoolpleinen.* Opgehaald van https://www.groeneschoolpleinen.nl/: https://www.groeneschoolpleinen.nl/

groeneschoolpleinen.nl. (sd). groeneschoolpleinen.nl.

Hofland, M. (2014). *Burgerparticipatie in de openbare ruimte.* Opgeroepen op Juni 1, 2018

Houwelingen, V., Boele, & Dekker, &. (2014). *Burgermacht op eigen kracht?* Opgeroepen op Juni 1, 2018, van https://kennisopenbaarbestuur.nl/media/187673/Burgermacht-op-eigen-kracht.pdf: https://kennisopenbaarbestuur.nl/media/187673/Burgermacht-op-eigen-kracht.pdf

Kisby, B. (2010). *The Big Society: Power to the People? The Political Quarterly.* Opgeroepen op Juni 1, 2018, van Doi.org: https://doi.org/10.1111/j.1467-923X.2010.02133.x

Mariaheide. (2018, April 24). *Heise links.* Opgehaald van Mariaheide: https://mariaheide.nl/3580/heise-links

Meijerijstad. (2018, April 24). *Meijerijstad coalitieakkoord.* Opgehaald van Meijerijstad: https://www.meierijstad.nl/home/nieuws_3190/item/coalitieakkoord-meierijstad-zijn-we-samen_2575.html?previewcode=a367d9a014cedeffb35315caf21bef42&preview=1&stukid=2575

Meijerink, P. (2011). *Een goed park.* Opgehaald van www.archined.nl: https://www.archined.nl/2008/11/een-goed-park

Menzis. (2018). *Speeltuinen voor volwassenen.* Opgehaald van Menzis: https://samengezond.menzis.nl/artikelen/beweging/speeltuinen-voor-volwassenen

Muilwijk, E. (2018). *DESTEP analyse.* Opgehaald van intemarketing.nl: http://www.intemarketing.nl/marketing/analyses/destep

Muskee. (2013, Oktober 4). Burger aan zet bij beheer van openbare ruimte. *VNG Magazine*(19), 16. Opgeroepen op Juni 1, 2018

PHK/SR/HM/Concernstaf. (2011, November 15). *Burgerparticipatie en de participatieladder .* Opgehaald van www.ijsselstein.nl: https://www.ijsselstein.nl/mozard/document/docnr/221453

Plaatsengids. (2018, April 24). *Plaatsengids Mariaheide.* Opgehaald van Plaatsengids.nl: https://www.plaatsengids.nl/mariaheide

PPS. (z.d.). *Eleven principles for creating great community places*. Opgehaald van Project for public spaces: https://www.pps.org/article/11steps

PPS. (z.d.). *What is Placemaking*. Opgehaald van Project for public spaces: https://www.pps.org/category/placemaking

PPS. (z.d.). *What makes a succesful place?* Opgehaald van Project for public spaces: https://www.pps.org/article/grplacefeat

Prins Bernhard Cultuurfonds. (2018, 6 5). *Buurtcultuurfonds Provincie Noord-Brabant.* Opgehaald van cultuurfonds.nl: https://www.cultuurfonds.nl/fonds/buurtcultuurfonds-provincie-noord-brabant

Prins Bernhard Cultuurfonds. (2018, 6 5). *Buurtnatuur- en Buurtwaterfonds Noord-Brabant*. Opgehaald van Cultuurfonds.nl: https://www.cultuurfonds.nl/fonds/buurtnatuur-en-buurtwaterfonds-noord-brabant

Rijksoverheid. (2013). *Rijksoverheid.nl.* Opgeroepen op Juni 1, 2018, van Rijksoverheid: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/toespraken/2013/09/17/troonrede-2013

Rot, J.-D. v. (2009). *Naar een succesvolg gebruik van openbare ruimte? .* Nijmegen.

Spiegelenburg, E. (2018). *Speeltuinen voor volwassenen.* Opgehaald van Menzis: https://samengezond.menzis.nl/artikelen/beweging/speeltuinen-voor-volwassenen

Stadindex. (2017). *Ospel*. Opgeroepen op februari 8, 2018, van Stadindex: https://www.stadindex.nl/ospel

Stadindex. (2018, April 4). *Stadindex Veghel.* Opgehaald van Stadindex: https://www.stadindex.nl/veghel

subsidies en overheidsregelingen. (2018). *Subsidies en overheidsregelingen.* Opgehaald van www.ondernemersplein.nl: https://www.ondernemersplein.nl/ondernemen/geldzaken/subsidies/info-en-advies/subsidies-en-overheidsregelingen/?gclid=EAIaIQobChMIyqKXh_i02wIVdTPTCh3tEQrkEAAYASAAEgLKfvD_BwE

Timmermans, W., van den Goorbergh, F., Slijkhuis, J., & Cilliers, J. (2013). *Het verhaal van de plek, Placemaking en Storytelling.* Velp: Hogeschool van Hall Larenstein.

Verhijde, M., & Bosman, M. (2014). *Regel die burgerinitiatieven.* Opgeroepen op Juni 1, 2018, van vng.nl: https://vng.nl/files/vng/pagina_attachments/2013/20131201rapport-regel-die-burgerinitiatieven.pdf

VNG. (2018, April 24). *Overzicht trends en ontwikkelingen.* Opgehaald van VNG: https://vng.nl/files/vng/20150707-vtsd-scenario.pdf

VSBfonds. (2018). *VSB Fonds.* Opgehaald van https://www.vsbfonds.nl/: https://www.vsbfonds.nl/

Welzen, T. (2015, Maart 30). *Openbare ruimte.* Opgehaald van www.ensie.nl: https://www.ensie.nl/tom-welzen/openbare-ruimte

Winsemius, A., & Steyaert, J. (2011). *Big Society past Nederland niet.* Opgeroepen op Juni 1, 2018, van socialevraagstukken.nl: https://www.socialevraagstukken.nl/big-society-past-nederland-niet/

Bijlage 1 Omgeving analyse

In de grafische omgevingsanalyse is vastgelegd welke voorzieningen er zijn en hoe de structuur van het dorp en de omgeving zich verhouden tot het toekomstige ontmoetingsplein. De eerste kaart laat zien welke voorzieningen er al zijn en waar deze zich bevinden ten opzichte van het plein. De tweede is een collage van foto's welke zijn genomen op verschillende plekken in het dorp om de sfeer en het uiterlijk van het dorp ook mee te nemen in deze analyse. Het laatste blad laat zien hoe de situatie is op het bestaande plein tussen gemeenschapshuis d'n Brak en de Basisschool Maria ter Heide.

Afbeelding 1: Omgevingsanalyse Dorp Mariaheide

Afbeelding 2: Omgevingsanalyse collage impressie Mariaheide

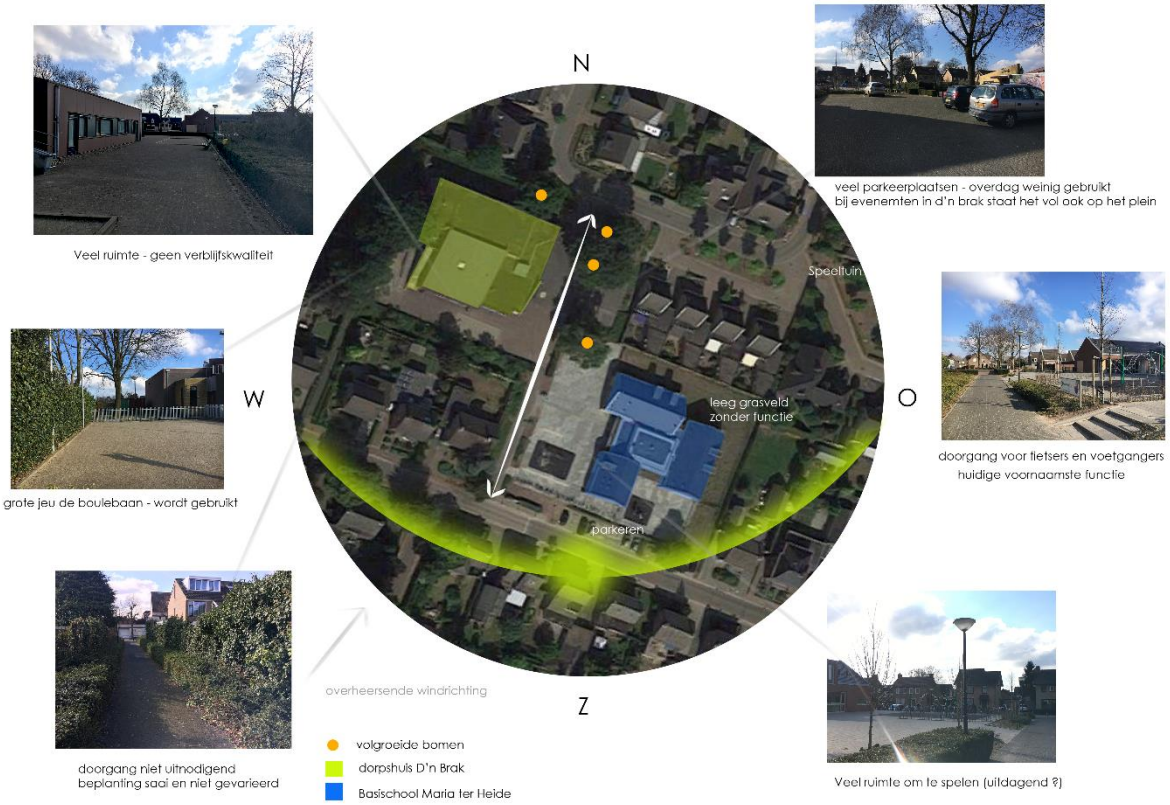

Afbeelding 3: Omgevingsanalyse Ontmoetingsplein

DESTEP staat voor demografische, economische, sociaal/culturele, technologische, ecologische en politiek/juridische factoren. Door deze factoren te analyseren verkrijgt men een beeld van het landschap waarin een onderneming opereert. De analyse maakt deel uit van de externe analyse en is een onderdeel van de situatieanalyse en het marketingplan (Muilwijk, 2018).

Demografisch
De bevolking binnen Nederland is in 2017 sterk gegroeid met gemiddeld 100 duizend mensen per saldo. Nederland telt op dit moment 17,2 miljoen inwoners, welke naar verwachting in 2023 tot een recordhoogte van 17,5 miljoen inwoners stijgt. Vier vijfde van de bevolkingsgroei is daarbij afkomstig van buitenlandse migratie, het overige percentage bestaat uit natuurlijke aanwas. De natuurlijke aanwas is de laatste jaren laag gebleven, in de eerste maanden in 2017 is zelfs spraken geweest van krimp. Zo werden er 40 duizend baby's geboren, maar overleden er ruim 42 duizend (1, 2017). Dit komt erop neer dat ruim 82 duizend mensen meer zich hebben gevestigd in Nederland dat er zijn vertrokken (2, 2017). De naoorlogse babyboom (van 1946 tot 1955) heeft er daarbij voor gezorgd dat Nederland snel vergrijsd, deze generatie bereikt in 2011 de 65. In 2015 lag het percentage ouderen op 30% welke naar verwachting nog stijgt naar 40% in 2040 (3, 2017). De onderverdeling mannen bestaat uit een percentage van 49,6% en vrouwen 50,4% (4, 2017).

In totaal wonen er in Mariaheide 1.415 inwoners, waarvan het grootste percentage (32%) bestaat uit 45 t/m 65 jaar oud. Gevolgd door de 25 t/m 45-jarige met 19% (Stadindex, 2018). Van de inwoners is 49% man en 51% vrouw. Mariaheide behoort tot de Gemeente Meierijstad, de Gemeente Meijerijstad is sinds 2017 een gefuseerde Gemeente, bestaande uit de Gemeentes; Veghel, Schijndel en Sint-Oedenrode. De Gemeente Meijerijstad telt in totaal 79.980 inwoners. Het gemiddelde huishouden bestaat uit 2,6 persoon. Van alle huishoudens in Mariaheide is de burgerlijke staat zijn 25 inwoners gescheiden. Het inwonersaantal binnen Mariaheide wordt daarnaast onderverdeeld in 45 westerse allochtonen en 15 niet-westerse allochtonen (Drimble, 2018).

Economisch
Mariaheide telde in 2002 92 bedrijven die goed waren voor 283 banen. Ook niet-commerciële instellingen zoals de basisschool en de peuterspeelzaal zijn daarbij meegerekend (bron: ABF Research). Er is een grote betrokkenheid van het bedrijfsleven bij de gemeenschap. Dat blijkt onder andere uit de sponsoring van evenementen en verenigingen. Mariaheide is een klein dorp. Kleinschalige bedrijvigheid past hierbij. De meeste van de 92 in Mariaheide gevestigde bedrijven werken op een passende schaal of zijn agrarische bedrijven in het buitengebied. Een paar bedrijven is volgens de bewoners uit hun voegen gegroeid en hoort inmiddels thuis op een bedrijventerrein. Ze vormen nu een bedreiging voor het dorpse karakter. Wie aan huis een bedrijf wil starten, moet dat binnen de huidige regels doen. Verruiming van de regels is niet gewenst vanwege de onomkeerbare gevolgen op lange termijn. Net zoals in andere dorpen in de omgeving, zal ook in Mariaheide de agrarische bedrijvigheid de komende jaren afnemen en bovendien een ander karakter krijgen (BHIC, 2018).

Sociaal-cultureel
Normen en waarden

Actief zijn;	actief verenigingsleven, buren helpen.
Bereidwilligheid;	mensen willen iets doen
Betekenis;	het moet wel betekenis hebben voor de samenleving
Coöperatief;	samen willen en kunnen werken
Idealisme;	met een goed idee kom je een heel eind in de gemeenschap
Zelfredzaamheid;	mensen moeten voor zichzelf zorgen (eventueel met hulp van naasten)

Verenigingen
De bewoners van Mariaheide zijn er actief in het verenigingsleven.

Kunst, cultuur en muziek	
Act '83	Dubent
Mannenkoor Jan van Lee	Fotografie Marieke van de Velden
Krikkelbloazers	Monsters of Mariaheide
Quatz	Sing Swing
Smartlappenkoor Wellie	Spirit
Variozo	Zangvereniging La Vita

(Mariaheide, 2018)

Sport en ontspanning	
De Bromvliegers	Hans Bekx
Korfbalvereniging SCMH	Ijsvereniging St. Hubertus
Tennispark de Krekel	Tourclub Mariaheide
Voetbalvereniging SCMH	

(Mariaheide, 2018)

Evenementen
Popfestival Monsters of Mariaheide/ MOMFEST (januari) rockfestival met ca. 20 bands, en circa 1.300 bezoekers.

Carnaval – C.S. De Heikrekels, carnavalsvereniging van Mariaheide.

Zomerheide Festival (eind juni)

De Bromvliegers (augustus), toertocht genaamd Veghels Bromfiets Treffen. Toer voor oldtimers, snorfietsen en solexen.

Sing Swing (oktober), muziekfeest met meer dan 100 muzikanten uit Mariaheide. Wordt één keer in de 2 á 3 jaar georganiseerd.
(Plaatsengids, 2018)

Trends en ontwikkelingen
Demografisch
Groen en grijs: minder jongeren en meer senioren
Cultureel divers: nieuwe burgers uit diverse landen
Kleinere huishoudens: meer alleenstaanden en nieuwe woonvormen
Tweedeling leefstijlen: toename verschil in leefstijl en gezondheid
Regionalisering: groei en krimp in stad en land

Economie
Veranderde arbeidsmarkt: minder vacatures en meer flexibel werken
Minder rijk: afname inkomen en vermogen
Globalisering: meer invloed van buitenaf

Sociaal Maatschappelijk
Langer thuis: zorg dichterbij en integraal
Voorkomen: van curatief naar preventief
Op maat: ieder mens is uniek
Connectiviteit: meer verbonden en meer transparantie

Politiek
Doe het zelf: minder overheid, meer burger
Regionale netwerken: meer samenwerken in regio's
Versnippering: meer diversiteit in politiek landschap
Hand op de knip: minder inkomsten en hogere uitgaven
Politieke verschuivingen: verschuiving verantwoordelijkheden in politiek landschap

Technologie en ecologie
Smart living: toename technologie thuis
Digitale burger: digitalisering dienstverlening en meer persoonlijk date verkeer
Groen en duurzaam: verduurzaming leefomgeving
(VNG, 2018).

Technologisch
Een schoolplein kan veel meer zijn dan een pauzeplaats of een overblijfplek. Het kan een groen schoolplein worden, een speel- en leerlandschap als het ware. Een soort buitenlokaal met diertjes, planten, struiken en bomen. Wilt u ook een groen schoolplein? Waar kinderen op zoek gaan naar lieveheersbeestjes, pissebedden en vette rupsen? Verstoppertje spelen achter bomen en in struiken? Een schoolplein waar kinderen weer in contact komen met de natuur. Waar kan worden geklommen en geklauterd. Waar zij kunnen ontdekken en zich kunnen verwonderen. Op een groen schoolplein draait het even niet meer om de virtuele wereld, maar vooral toch om de echte.

Zo'n groen schoolplein spreekt waarschijnlijk tot ieders verbeelding. Het geeft kinderen elke dag de kans op natuurbeleving en biedt mogelijkheden voor natuureducatie. Een groen schoolplein brengt creativiteit, rust, ontdekking en veelzijdige beweging samen. Daarnaast draagt een groen schoolplein bij aan het behoud van soorten planten en dieren, de biodiversiteit (Groene Schoolpleinen, 2018).

Ecologisch
Mariaheide is 59 hectare groot, hieronder vallen geen meren of rivieren. Het inwonersaantal in Mariaheide staat op 1.415 inwoners, de bevolkingsdichtheid is 227 inwoners per vierkante kilometer (Stadindex, 2018). In Nederland daarentegen wonen er gemiddeld 504 inwoners per vierkante kilometer (Stadindex, 2018). Dit geeft Mariaheide een landelijk karakter. Het dorp heeft een kerk en bassischool met ongeveer 100 leerlingen.

Politiek-juridisch
In onderstaand figuur is de score van de politieke partijen weergegeven. Per partij wordt er aangegeven of er in Mariaheide meer (boven de lijn) of minder (onder de lijn) is gestemd ten opzichte van andere buurten in Nederland.

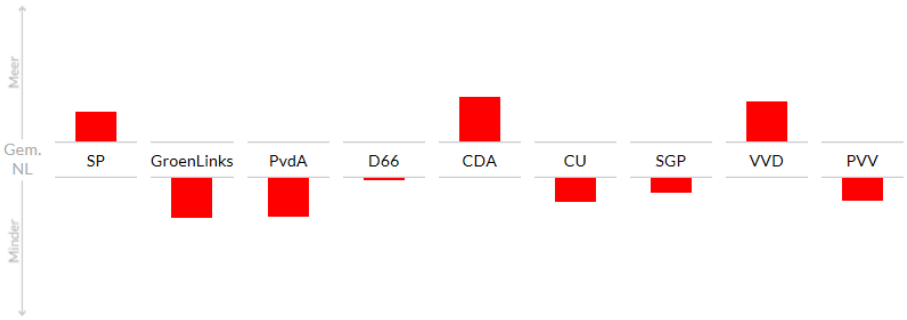

Ruimtelijke ontwikkeling
Voor zowel het buitengebied als het stedelijk gebied is, samen met belanghebbenden, een omgevingsvisie en -plan opgesteld waarbij de ruimtelijke kwaliteit per gebied wordt bepaald. Doel is een economisch florerende en aantrekkelijke gemeente met een balans tussen wonen, landbouw, volksgezondheid, dierenwelzijn, milieu en recreatie. Een uitnodigend ruimtelijk beleid waarbij de eigenaar verantwoordelijk is voor de ruimtelijke kwaliteit binnen de door de gemeente gestelde kaders.

Samen met onder andere de waterschappen 'Aa en Maas' en 'De Dommel' kwaliteitsimpulsen geven aan waterveiligheid, natuurwaarden en landschapsontwikkeling.

Bij de ontwikkeling van stedelijk gebied is zuinig ruimtegebruik de ambitie, waarbij inbreiding vóór uitbreiding gaat, óók als dit extra investeringen vraagt door locatie gebonden herontwikkelkosten.

Natuurwaarden die verloren gaan door de uitbreiding van woonwijken en bedrijventerreinen of door aanleg van wegen worden zo dichtbij mogelijk gecompenseerd (ruime groenbuffers). (Meijerijstad, 2018)

Beheer openbare ruimte De openbare ruimte moet aangenaam, schoon, goed onderhouden en veilig zijn, met voldoende groen, waarbij de winkelcentra/publieksruimtes extra uitstraling krijgen. Meierijstad faciliteert en stimuleert burgers die openbare ruimte willen 'adopteren' (Meijerijstad, 2018).

Bijlage 2 Stakeholder analyse

In het model hieronder zijn alle stakeholders te zien, daaronder staan deze stakeholders verder beschreven.

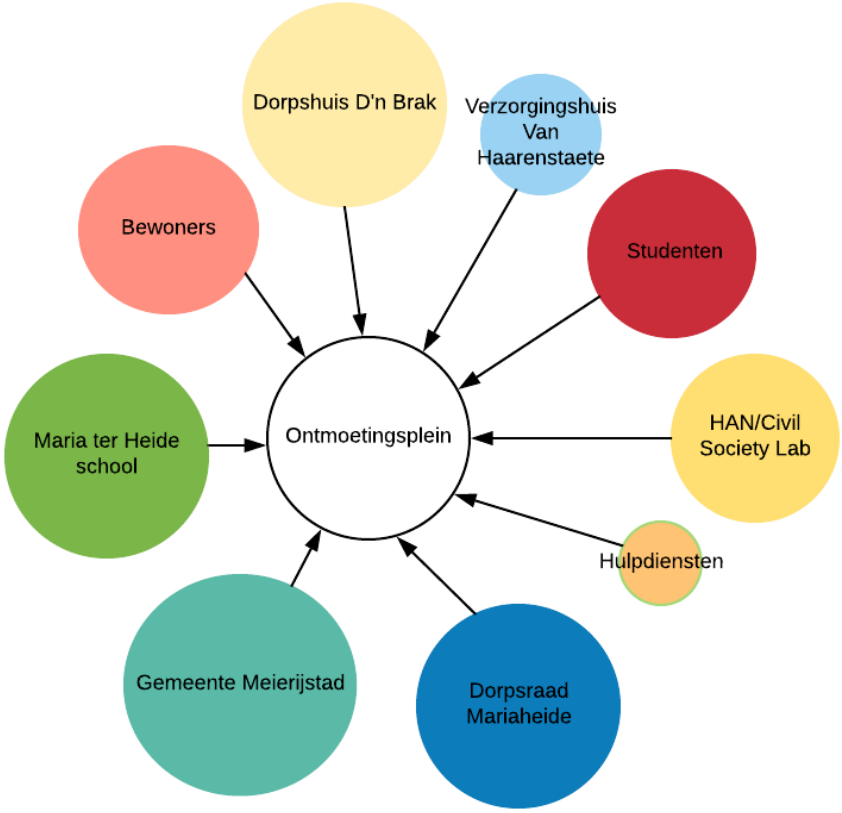

Figuur 5: Stakeholdersanalyse

De bewoners van Mariaheide

De bewoners zijn degene die gebruik gaan maken van het eindproduct en zijn dus erg belangrijk. De wensen van de bewoners moeten meegenomen worden om het een succes te laten worden. Zij hebben naast belang ook een bijdrage geleverd in de vorm van deelname aan het onderzoek.

Gemeente Meierijstad

Ten eerste heeft de gemeente invloed op financieel gebied, zonder subsidie zal het plein niet vernieuwd worden. De gemeente heeft ook belang, er is een participatiemaatschappij en de gemeente wil hierdoor mensen stimuleren elkaar te ondersteunen. Het vernieuwen van het plein zorgt ervoor dat er een plek is voor iedere dorpsbewoner en zal dus bijdrage aan het doel van de gemeente.

Basisschool Maria ter Heide

Basisschool Maria ter Heide grenst aan het plein. Zij hebben veel belang bij het herinrichten van het plein, omdat leerlingen, ouders en medewerkers hier dagelijks gebruik van maken. Ook willen zij een veilige maar natuurlijke afscheiding van het schoolplein. Dit is een van de onderwerpen die wij meennemen in het ontwerp.

Het dorpshuis

Het dorpshuis D’n Brak grenst aan het plein. Het dorpshuis heeft veel belang bij het herinrichten van het plein, omdat veel bezoekers van het dorpshuis hier dagelijks gebruik van maken. Binnen het dorpshuis is er een bestuur bestaande uit 5 personen. Er is in het dorpshuis een beheerder die ondersteund wordt door 6 andere dorpsbewoners.

De dorpsraad
De Dorpsraad behartigd de algemene belangen van de inwoners van Mariaheide. De dorpsraad bestaat uit 6 inwoners van Mariaheide. Zij zijn onze opdrachtgevers en hebben veel belang bij het project. Hiernaast investeren zij veel tijd in de herinrichting en hebben zij dus wensen en verwachtingen. Zij hebben ook inspraak in het eindproduct, wij zullen ze betrekken in het proces en met elkaar in gesprek gaan.

Direct omwonenden
De direct omwonenden hebben veel belang bij het project, zij grenzen evenals de basisschool en het dorpshuis aan het te herinrichten plein. De direct omwonenden ondervinden hinder aan het parkeren voor hun deur, in overleg met de omwonenden willen we samen tot een oplossing komen, en willen we met ze in gesprek gaan om ze te betrekken bij het proces.

Hulpdiensten
Voor de hulpdiensten is het belangrijk dat het plein goed te bereiken is. Veiligheid is een belangrijk onderwerp om mee te nemen in het ontwerp. Naast de veiligheid hebben de hulpdiensten geen belang of bijdrage in het project.

Verzorgingshuis
Het verzorgingshuis Van Haarenstaete is gevestigd op een korte afstand van het dorpsplein. De bewoners en medewerkers hebben beschikking over een eigen tuin naast het verzorgingshuis. De bewoners hebben begeleiding nodig en zullen dus niet zelf naar het plein komen. Het belang van het verzorgingshuis is dan ook relatief klein.

De HAN/ Civil Society lab
Onze tweede opdrachtgever is het Civil Society lab. Zij halen de andere opdrachtgever binnen en verzorgen de begeleiding aan de studenten. Zij hebben groot belang bij een goed resultaat, om de studenten en opdrachtgever te behouden. Ook investeren zij in de ontwikkeling van de studenten.

Studenten
Ons doel is om de bewoners van Mariaheide een plek te bieden waar zij samen kunnen komen. Wij willen met het resultaat voldoen aan de wensen en verwachtingen van de opdrachtgevers. Het project willen we afsluiten met een voldoende en een waardevolle verbreding van onze kennis in elkaars disciplines.

Bijlage 3 Financiën

Subsidiemogelijkheden
Op de onderstaande subsidiemogelijkheden kan aanspraak gemaakt worden via de provincie Noord-Brabant (Brabant.nl, 2018).

m.b.t. Buurtcultuur

Artikel 1.4 Subsidiabele activiteiten
Subsidie kan worden verstrekt voor projecten gericht op:

- a.versterking van het lokale culturele vermogen;
- b.versterking van het gemeenschappelijke culturele vermogen;
- c.icoonprojecten ter versterking van het culturele vermogen in de regio.

Artikel 1.6 Subsidievereisten

- 1.Om voor subsidie als bedoeld in artikel 1.4, in aanmerking te komen, wordt voldaan aan de volgende vereisten:
    - a.het project wordt uitgevoerd in de provincie Noord-Brabant;
    - b.het project draagt bij aan:
        - 1°.de persoonlijke ontwikkeling; of
        - 2°.sociale cohesie; of
        - 3°.publieke beeldvorming; of
        - 4°.de kwaliteit van de leefomgeving; en
        - 5°.het culturele vermogen of de culturele zelfredzaamheid in de buurt waarop het project is gericht;
    - c.de artistieke kwaliteit van het project wordt genoegzaam aangetoond;
    - d.het project is gericht op duurzame borging in de buurt dan wel regio waarop het project is gericht;
    - e.aan het project ligt ten grondslag:
        - 1°.een realistische en sluitende projectbegroting met onderbouwing en offertes van de te maken kosten;
        - 2°.een projectplan, waarin in ieder geval is opgenomen op welke wijze wordt voldaan aan de vereisten in deze paragraaf.
- 2.Onverminderd het eerste lid, om voor subsidie als bedoeld in artikel 1.4, onder a, in aanmerking te komen, wordt voldaan de volgende vereisten:
    - a.het project is gericht op een buurt;
    - b.het project heeft een duur van maximaal een jaar;
    - c.het project is gericht op een eenmalig lokale activiteit;
    - d.het project wordt uitgevoerd op buurtniveau;
    - e.het project wordt uitgevoerd door een samenwerking van:
        - 1°.bewoners; en
        - 2°.ten minste een buurtorganisatie; en
        - 3°.een professionele maker; of
        - 4°.lokale amateurvereniging met een culturele doelstelling in de statuten.
- 3.Onverminderd het eerste lid, wordt om voor subsidie als bedoeld in artikel 1.4, onder b, in aanmerking te komen, voldaan de volgende vereisten:
    - a.het project is gericht op een buurt en de desbetreffende bewoners;
    - b.het project heeft een duur van minimaal een jaar;
    - c.het project is ontstaan vanuit een vraag om verandering van de buurt;
    - d.het project wordt uitgevoerd in samenwerking met:
        - 1°.bewoners van de desbetreffende buurt;

        - 2°.minimaal twee lokale partners;
        - 3°.een professionele maker;
    - e.het project is gericht op de ontwikkeling van een strategie om door middel van kunst te komen tot:
        - 1°.meer persoonlijke ontwikkeling;
        - 2°.meer sociale cohesie;
        - 3°.betere beeldvorming; of
        - 4°.betere kwaliteit van de leefomgeving.
- 4.Onverminderd het tweede en derde lid, wordt, om voor subsidie als bedoeld in artikel 1.4, onder c, in aanmerking te komen, voldaan aan de volgende vereisten:
    - a.het project wordt uitgevoerd door:
        - 1°.bewoners;
        - 2°.professionele makers;
        - 3°.ten minste twee rechtspersonen;
    - b.het project is gericht op een actueel maatschappelijk vraagstuk in de buurt;
    - c.het project heeft een regionaal bereik;
    - d.het project is innovatief;
    - e.het project is gericht op communicatie met een regionaal bereik;
    - f.aan het project ligt een communicatieplan ten grondslag.

Artikel 1.7 Subsidiabele kosten

- 1 Voor zover noodzakelijk en adequaat in relatie tot het doel van de subsidie komen alle kosten van het project voor subsidie in aanmerking.
- 2 Voor de berekening van uurtarieven van interne loonkosten van de subsidieaanvrager past de subsidieaanvrager de berekeningssystematiek genoemd in artikel 2, eerste lid, onder c, van de Regeling uniforme kostenbegrippen en berekeningswijzen subsidies Noord-Brabant 2017 toe en hanteert daarbij het daarin genoemde uurtarief van € 50.
- 3 Onverminderd het uurtarief, bedoeld in het tweede lid, wordt, indien de in het kader van het project aan betrokkenen uit te betalen uurtarieven lager zijn dan € 50 per uur, het daadwerkelijk uitbetaalde uurtarief toegepast.

Artikel 1.8 Vereisten subsidieaanvraag
Subsidieaanvragen worden ingediend van:

- a.13 maart 2018 tot en met 31 oktober 2018;
- b.2 januari 2019 tot en met 31 oktober 2019.

m.b.t. Buurtnatuur en buurtwater

Samenvatting
Rechtspersonen en zzp-ers gericht op waterbeheer of natuurontwikkeling kunnen subsidie aanvragen voor projecten die zich richten op het optimaliseren van meer watergerelateerd groen in buurten. Ook het stimuleren van waterberging en infiltratie in bebouwd gebied of het aanleggen van groen op plekken die eerst verhard waren, is subsidiabel. Tot slot kan ook subsidie worden aangevraagd voor projecten die het waterbewustzijn vergroten.

Omschrijving
De provincie wil buurtparticipatie bij natuur- en met name waterprojecten, zoals waterberging in de bebouwde omgeving, stimuleren. Dit zorgt voor positieve effecten op het klimaat, het

waterbewustzijn, educatie en een duurzame leefomgeving. Ook de leefbaarheid van buurten wordt met deze subsidie versterkt.

Voorwaarden
Enkele belangrijke voorwaarden voor subsidieverlening zijn:

- het project heeft een kleinschalig en buurtgericht karakter;
- het project is gericht op verbinding en participatie;
- het project levert een bijdrage aan klimaatbestendigheid, waterbewustzijn, educatie en een gezonde leefomgeving.

Ongeldige bron opgegeven.**.**

Artikel 2.4 Subsidiabele activiteiten
Subsidie kan worden verstrekt voor projecten gericht op versterking van de waternatuur in buurten door:

-

Artikel 2.6 Subsidievereisten
Om voor subsidie als bedoeld in artikel 2.4 in aanmerking te komen, wordt voldaan aan de volgende vereisten:

- a. het project wordt uitgevoerd in de provincie Noord-Brabant;
- b. het project is een initiatief of idee van bewoners, hobbyisten of buurtorganisaties;
- c. het project heeft een kleinschalig en buurtgericht karakter;
- d. het project getuigt van vakmanschap;
- e. het project is gericht op verbinding en participatie;
- f. het project heeft een breed draagvlak in de samenleving;
- g. het project wordt uitgevoerd door of in samenwerking met de initiatiefnemers, bedoeld onder b;
- h. het project is gericht op duurzame borging in de buurt waarop het project is gericht;
- i. het project levert een bijdrage aan klimaatbestendigheid, waterbewustzijn, educatie en een gezonde leefomgeving;
- j. aan het project wordt financieel bijgedragen door de subsidieaanvrager, de initiatiefnemers, bedoeld onder b, of derden;
- k. aan het project ligt ten grondslag:
    - 1°. een realistische en sluitende projectbegroting met onderbouwing en offertes van de te maken kosten;
    - 2°. een projectplan, waarin in ieder geval is opgenomen op welke wijze wordt voldaan aan de vereisten in deze paragraaf.

Artikel 2.7 Subsidiabele kosten

- 1 Voor zover noodzakelijk en adequaat in relatie tot het doel van de subsidie komen alle kosten van het project voor subsidie in aanmerking.
- 2 Voor de berekening van uurtarieven van interne loonkosten van de subsidieaanvrager past de subsidieaanvrager de berekeningssystematiek genoemd in artikel 2, eerste lid, onder c, van de Regeling uniforme kostenbegrippen en

berekeningswijzen subsidies Noord-Brabant 2017 toe en hanteert daarbij het daarin genoemde uurtarief van € 50.

- 3 Onverminderd het uurtarief, bedoeld in het tweede lid, wordt, indien de in het kader van het project aan betrokken uit te betalen uurtarieven lager zijn dan € 50 per uur, het gehanteerde uurtarief toegepast.

Artikel 2.8 Niet subsidiabele kosten
In afwijking van artikel 2.7 zijn structurele loonkosten van de subsidieaanvrager niet subsidiabel.

Artikel 2.9 Vereisten subsidieaanvraag
Subsidieaanvragen worden ingediend van:

- a.13 maart 2018 tot en met 31 oktober 2018;
- b. 2 januari 2019 tot en met 31 oktober 2019.

m.b.t. Schoolpleinen van de toekomst (Prins Bernhard Cultuurfonds).

Schoolpleinen van de Toekomst
Brabantse scholen die hun plein gezond, klimaatbestendig en natuurlijk avontuurlijk willen maken, kunnen binnenkort een aanvraag doen bij de regeling Schoolpleinen van de Toekomst. Scholen met een goed plan voor aanleg, onderhoud en inpassing in de lessen, kunnen een aanvraag doen voor een bijdrage tot maximaal €14.000. In 2018 kunnen maximaal 50 scholen meedoen. Op 10 april gaat de regeling open, maar u kunt hier de regeling en het aanvraagformulier al inzien. De regeling is een initiatief van Provincie, Waterschappen, Jong Leren Eten en Cultuurfonds Noord-Brabant (Prins Bernhard Cultuurfonds, 2018).

Artikel 3.4 Subsidiabele activiteiten
Subsidie kan worden verstrekt voor projecten gericht op het stimuleren van de realisering van gezonde, klimaatbestendige en groene schoolpleinen.

Artikel 3.6 Subsidievereisten
Om voor subsidie als bedoeld in artikel 3.4 in aanmerking te komen, wordt voldaan aan de volgende vereisten:

- a. het project wordt uitgevoerd in de provincie Noord-Brabant;
- b. de subsidieontvanger heeft volgens haar statuten een doelstelling op het gebied van onderwijs;
- c. het project is gericht op:
    - 1°.het ontwerpen van een gezond, klimaatbestendig en groen schoolplein;
    - 2°.het inrichten van een gezond, klimaatbestendig en groen schoolplein; en
    - 3°.het verbinden van een gezond, klimaatbestendig en groen schoolplein aan het onderwijsaanbod van de school;

- d. het ontwerp, bedoeld in onderdeel c, onder 1º, is in samenspraak met kinderen, ouders en leerkrachten tot stand gekomen;
- e. het project vergroot de speelaanleiding met natuurlijke materialen;
- f. het project vergroot de duurzame omgang met regenwater;
- g. het project draagt bij aan de vergroting van de biodiversiteit;
- h. het project draagt bij aan bewustwording van gezonde of duurzame voedselkeuzes;
- i. het project heeft de instemming van de grondeigenaar;
- j. het project kan worden afgerond binnen 18 maanden na subsidieverlening;
- k. aan het project ligt een projectplan ten grondslag waarin in ieder geval is opgenomen:
    - 1°.op welke wijze wordt voldaan aan de vereisten in deze paragraaf;
    - 2°.een sluitende en realistische begroting;
    - 3°.een onderhouds- en beheerplan waaruit blijkt dat het schoolplein minimaal vijf jaar na realisatie aan de criteria blijft voldoen.

Artikel 3.7 Subsidiabele kosten
Voor zover noodzakelijk en adequaat in relatie tot het doel van de subsidie komen alle kosten voor subsidie in aanmerking.

Artikel 3.8 Niet subsidiabele kosten
In afwijking van artikel 3.7 komen de volgende kosten in ieder geval niet voor subsidie in aanmerking:

- a.ontwerpkosten gemaakt voor 1 augustus 2017;
- b.vrijwilligerskosten;
- c.kosten ten behoeve van kunstgras;
- d.interne loonkosten.

Artikel 3.9 Vereisten subsidieaanvraag
Subsidieaanvragen worden ingediend van 10 april 2018 tot en met 31 oktober 2018.

Bijlage 4 Ontwerp

Bijlage 5 Kostenraming

Kosten raming herinrichting dorpsplein Mariaheide

posten	hoeveelheid	eenheid	prijs/eenheid		Kosten		
Grondwerk en bestrating							
Verwijderen bestrating fietspad, grasveld, parkeerplaa	786	m2	€	2.50	€	1,965.00	
Aanbrengen nieuwe bestrating fietspad	264	m2					
Leveren gebakken klinkers Rood wf staand	*264*	*m2*	*€*	*2.80*	*€*	*739.20*	
Herstraten gebakken klinkers	*264*	*m2*	*€*	*29.35*	*€*	*7,748.40*	
Herstraten betonstenen parkeerplaats	55	m2	€	13.94	€	766.70	
verplaatsen jeu de boules baan							
aanbrengen banden (bestaand)	*37*	*m*		*3.88*		*143.56*	
aanbrengen halfverharding	*70*	*m2*		*23*		*1610*	
Herstraten betonstenen	*70*	*m2*		*13.94*		*975.8*	
aanleggen wadi kosten/ aangesloten m2's (d'n brak en	1600	m2	€	5.70	€	9,120.00	
groenvoorzieningen							
aanleggen Grasveld	400	m2					
ontgraven zand	400	m2	€	0.86	€	344.00	
aanleggen en zaaien grasveld	400	m2		€ 0.76	€	304.00	
aanpassen Borders (nieuw beplanten)					€	-	
verwijderen bestaande beplanting	280	m2	€	1.30	€	364.00	
Planten nieuwe heesters en bodembedekkers	280	m2	€	8.60	€	2,408.00	
bomen planten	3	st	€	56.10	€	168.30	
Hagen planten	120	m	€	14.20	€	1,704.00	
inrichting					€	-	
bankjes plaatsen (standaard hout met stalen frame)	7	st	€	558.00	€	3,906.00	
terras meubilair (set)	6	st	€	150.00	€	900.00	
Fietsen aanleunbeugels	11	st	€	155.00	€	1,705.00	
			totaal		€	34,871.96	
aanvullingen							
Watertappunt aanleggen/plaatsen	1	st	€	3,750.00	€	3,750.00	voor gemeente
social sofa	1	st	€	3,400.00	€	3,400.00	
stelpost overkapping fietsenstalling	1	st	€	5,000.00	€	5,000.00	
			totaal aanvullingen		€	12,150.00	
			Totaal		€	47,021.96	